

TISZACSEGE VÁROS INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA (2017-2023)

TÁRSADALMASÍTÁSI VÁLTOZAT

SZÉCHENYI 2020

**A dokumentumot készítette Tiszacsege Város Önkormányzatának
megbízásából a
Hajdú-Bihar Megyei Fejlesztési Ügynökség Nonprofit Kft.**

Hij Zoltán
Dr. Kovács Krisztina
Szabó Zsófia

**Tiszacsege Város
Önkormányzata**

**Hajdú-Bihar Megyei
Fejlesztési Ügynökség
Nonprofit Kft.**

Tartalom

1. BEVEZETÉS	4
2. A HELYZETELEMZÉS EREDMÉNYEI	6
3. KÖZÉPTÁVÚ CÉLOK, ÉS AZOK ÖSSZEFÜGGÉSEI	10
3.1. A stratégiai fejlesztési célok meghatározása.....	10
3.2. A tematikus és a területi célok közötti összefüggések bemutatása	17
4. A MEGVALÓSÍTÁST SZOLGÁLÓ BEAVATKOZÁSOK.....	20
4.1 Akcióterületek kijelölése, a kijelölés és a lehatárolás indoklásával	20
4.2. Az egyes akcióterületeken a megvalósításra kerülő fejlesztések összefoglaló jellegű bemutatása, a fejlesztések ütemezése	22
4.3. A településfejlesztési akciók összehangolt, vázlatos pénzügyi terve	26
4.4. Az akcióterületeken kívül végrehajtandó, a település egésze szempontjából jelentős fejlesztések és ezek illeszkedése a stratégia céljaihoz	31
5. ANTI-SZEGREGÁCIÓS PROGRAM	33
5.1. A szegregáció mérséklését vagy megszüntetését célzó intézkedések	33
5.2. A fejlesztések szegregációs hatásának kivédésére hozott intézkedések	43
5.3. A szegregációt okozó folyamatok megváltoztatására, hatásuk mérséklésére teendő intézkedések.....	48
6. A STRATÉGIA KÜLSŐ ÉS BELSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEI	54
6.1. Külső összefüggések	54
6.2. Belső összefüggések	59
7. A STRATÉGIA MEGVALÓSÍTHATÓSÁGÁNAK FŐBB KOCKÁZATAI.....	61
8. A MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI ÉS NYOMON KÖVETÉSE	64
8.1 A célok elérését szolgáló fejlesztési és nem beruházási jellegű önkormányzati tevékenységek	64
8.2. Az integrált településfejlesztési stratégia megvalósításának szervezeti kereteinek meghatározása	66
8.3. Településközi koordináció mechanizmusai, együttműködési javaslatok.....	68
8.4. Monitoring rendszer kialakítása	69
9. MELLÉKLETEK.....	72

1. BEVEZETÉS

Az Integrált Településfejlesztési Stratégia, mint fejlesztési dokumentum

Az integrált településfejlesztési stratégia (ITS) **a település középtávú fejlesztési irányait meghatározó, operatív jellegű, megvalósítás-orientált fejlesztési dokumentum**, melynek célja, hogy a stratégiai tervezés eszközeivel segítse elő az elkövetkező évek városfejlesztési tevékenységeinek eredményességét. A településfejlesztési koncepciók és településfejlesztési stratégiák elkészítését, tartalmi követelményeit, továbbá egyeztetésének rendjét a 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet (a továbbiakban Kormányrendelet) szabályozza.

Az Integrált Településfejlesztési Stratégia készítése során a tervezők meghatározó szándéka, hogy segítségével a városban folyó fejlesztési tevékenységek egymással térben és időben összehangoltan valósuljanak meg, a város mindinkább képes legyen felhasználni a 2017 – 2020 közötti időszak európai uniós fejlesztési forrásait, s ezzel a stratégiába foglalt tevékenységek jelentős része meg is valósuljon. Az ITS keretet ad ahhoz is, hogy a közsféra fejlesztései mellett a magánszféra befektetései is bevonhatók legyenek, ezzel is segítve a két szféra közötti partnerség kialakulását, illetve tervezési menete ahhoz is hozzájárul, hogy az ITS céljai és projektjei széles körű támogatást élvezzenek.

Partnerség és szerepe a tervezésben

A településfejlesztési koncepciók és településfejlesztési stratégiák elkészítését, tartalmi követelményeit, továbbá egyeztetésének rendjét szabályozó Kormányrendelet 28. §-a értelmében a koncepció, stratégia, véleményezési eljárás lefolytatása nélkül nem fogadható el, a polgármesternek egyeztetnie kell a **partnerségi egyeztetés** szerinti érintettekkel, az államigazgatási szervekkel, az érintett területi és települési önkormányzatokkal, továbbá a lakossággal, érdekképviselői, civil és gazdálkodó szervezetekkel, vallási közösségekkel. A véleményeztetés a helyi adottságoknak megfelelően, a feladat jellegének figyelembevételével a partnerségi egyeztetés szabályai szerint történik. A Kormányrendelet 29. § előírja, hogy az önkormányzat a tervezés előtt dönt a partnerségi egyeztetés szabályairól, amelynek során meghatározza az egyeztetésben résztvevők tájékoztatásának módját és eszközeit, a javaslatok, vélemények dokumentálásának, nyilvántartásának módját, az el nem fogadott javaslatok, vélemények indokolásának módját, a dokumentálásuk, nyilvántartásuk rendjét, az elfogadott koncepció, stratégia és településrendezési eszközök nyilvánosságát biztosító intézkedéseket.

Tiszacsege Város Önkormányzatának Képviselő-testülete **14/2017. (IV. 19.) önkormányzati rendeletével alkotta meg** a településfejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia és a településrendezési eszközök, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet készítésével, módosításával kapcsolatos **partnerségi egyeztetés szabályait**. Ezen rendeletben foglaltak betartásával valósult meg a településen az Integrált Településfejlesztési Stratégia társadalmi egyeztetése is. Az Önkormányzat tájékoztatta a Kormányrendelet 9. sz. mellékletében meghatározott,

a partnerségi egyeztetés szerinti érintetteket, államigazgatási szerveket, érintett területi és települési önkormányzatokat. Ezen érintettektől beérkezett vélemények, módosítási igények beépítésével készült el a város Integrált Településfejlesztési Stratégiája. Az államigazgatási szerveknek a készülő ITS társadalmi egyeztetési verziójához beérkező véleményeit a dokumentum 3. sz. melléklete tartalmazza. A beérkező vélemények alapján készült el az ITS végleges dokumentuma.

2. A HELYZETELEMZÉS EREDMÉNYEI

Az **ITS tervezési folyamat** kezdeti lépéseiként települési, települési főépítési egyeztetésekre és helyszíni bejárásra került sor Tiszacsegén. Ezt követően a **Központi Statisztikai Hivatal különböző adatbázisainak** (T-STAR, népszámlálási censusok), valamint egyéb országos statisztikai, illetve az önkormányzattól kapott adatok felhasználásával **elkészült a helyzetfeltáró, elemző és értékelő munkarészekből álló, a 314/2012. (XI.8.) Kormányrendelet előírásainak megfelelő Megalapozó vizsgálat**. A **helyszíni bejárás és szakmai workshop** keretében tartott szóbeli konzultáció tapasztalatai, és az államigazgatási egyeztetési eljárásban az **államigazgatási szervektől** kapott válaszok is beépítésre kerültek a Megalapozó vizsgálatba. A vizsgálat eredményei az alábbiak szerint foglalhatók össze:

Tiszacsege, a Hortobágy kapujának kisvárosa - az ország egészére jellemző trendhez hasonlóan -, jelentős mértékben veszít népességéből. Ezt a **népességvesztést** nem csupán a természetes szaporodás alacsony volta, főként a csökkenő gyermeklétszám okozza, hanem jelentősen befolyásolják a **kedvezőtlen vándorlási viszonyok** is. Ezen tényezők eredményeként nemcsak a népességszám csökken a településen, hanem a **korszerkezet is megbillen**: az idős korosztályok növekvő és a 0-14 évesek fogyatkozó korcsoportja egyre inkább terheket ró a város ellátó- és intézményrendszerére. Az óvodás és általános iskolás korú gyermekek számának 2012 óta tartó csökkenése előrevetíti a város meglévő kisgyermekellátó, oktató-nevelő **intézményrendszerének kihasználtságcsökkenését**, miközben az idős korosztályok aránynövekedése a **szociális-, idősellátó és egészségügyi rendszer terheit növelheti** a jövőben. A népességvesztés lassítása, illetve a város intézményrendszerének optimális kapacitás-kihasználása a városvezetés jelentős feladata.

A vándorlás szelektív jellegéből fakadóan, **a várost elhagyó népességben főként a fiatal felnőttek korosztálya és a magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők túlsúlya jellemző**. Ez a szelektív jelleg számos következménnyel jár a településen: helyben nemcsak az idős népesség, hanem az alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkezők aránya is növekszik, azaz a gazdaságilag aktív népesség potenciális köre csökken és a csupán alacsony presztízsű munkát vállalni tudók aránya növekszik. Ez azért veszélyes, mert a település népességmegtartó ereje csak munkahelyteremtéssel, megfelelő munkahely-kínálattal lehet sikeres. A munkahelyteremtő vállalkozások betelepülésének ugyanakkor fontos előfeltétele a helyben meglévő munkaerő rendelkezésre állása és megfelelő szerkezete is. Jól mutatja **a helyben elérhető humán-erőforrás problémákat** és az alacsony értékteremtő és nem tőkeerős vállalkozásszerkezetet, hogy a városban működő vállalkozások túlnyomó többsége 1-9 főt foglalkoztat, az iparüzési adóbevételek stagnálnak, és a legtöbb vállalkozás a kereskedelem, gépjárműjavítás nemzetgazdasági ágban működik.

Fontos feladat a helyben élő **lakosság képzettségének növelése, munkáltatói igényekhez való igazítása**, illetve a munkavállalói hajlandóság növelése a településen, hiszen a városban nemcsak a regisztrált álláskeresők száma éri el a munkaképes korú lakosság 6,6%-át, hanem a közfoglalkoztatás mértéke is igen magas. Ezen célkitűzés elérésében nagy szerep juthat a megyében már folyó, de a térségben is megindítani tervezett, foglalkoztatást elősegítő helyi paktumprojekteknek, elérhető munkaerő-piaci akcióknak, képzéseknek, támogatott foglalkoztatási módoknak, melynek eredményeiből a település jelentős előnyökhöz juthat.

Az alacsonyan képzettek és a kedvezőtlen gazdasági aktivitással jellemezhető háztartások aránynövekedése a **társadalmi és gazdasági hátrányok koncentrálódásához és térbeli leképeződéséhez** vezet. A településen már kialakult két szegregátum és három olyan terület is kirajzolódik, ami szegregációval, azaz a hátrányos helyzetű népesség térbeli elkülönülésével fenyeget. A szegregátumokban, szegregációval veszélyeztetett területeken magas a roma nemzetiségű lakosság aránya is, így a társadalom egységének megőrzése szempontjából is különösen fontos feladat, hogy ezen területek ne váljanak valódi szegregátumokká és célzott fejlesztésükkel mielőbb integrálódjanak a település szövetébe.

Tiszacsege népességmegtartó ereje nemcsak a városvezetés munkahelyteremtő, vállalkozásvonzó képességének függvénye, hanem fontos eleme az is, hogy milyen a településen elérhető életminőség, a településen élők hogyan érzik magukat a városban, mennyire aktív és összetartó az itt élő, tevékenykedő helyi közösség. A város e tekintetben rendkívül kedvező helyzetben van: **a településen rendkívül meghatározó a helyi identitástudat, a helyi kötődés érzése, a társadalmi szerepvállalás foka rendkívül magas**, mely megmutatkozik a városi beruházások, fejlesztések iránti élénk érdeklődésben, azok nagyfokú elfogadottságában. A városvezetés támogatja a hagyományteremtő- és fenntartó rendezvényeket, a jelentős társadalmi szerepet vállaló civil szervezeteket és épít a település nagy hírű épített értékeire, nevezetességeire, turisztikai vonzerejére is.

A település nemcsak értékes épített-, hanem meghatározó **természeti értékeiből, kiemelkedő természeti adottságaiból** (Tisza-folyó, holtágak, Hortobágy, kunhalmok, sziki növénytársulások, vizes élőhelyek, európai jelentőségű madárélőhely) is igyekszik további – főként – gazdasági előnyöket szerezni, hiszen ezek nagyobb mértékű idegenforgalmi jelentőségre is alkalmassá teszik. Ennek fontos eleme lehet a jövőben a természetközeli aktív (pl. kerékpáros, vízi, lovas) turizmus helyi elemeinek megyei-és országos hálózatokra történő csatlakozása.

A település közműellátottsága, infrastrukturális eleminek állapota többségében megfelelő, az árvízvédelem is megoldott, a belvíz-elvezető csatornahálózat azonban csak részben kiépített, miközben a települési intézményhálózat és a városközpont is jelentős fejlesztések segítségével, külső források bevonásával újul meg. Az önkormányzat felelős intézményi gazdálkodása mellett fontos szerep juthat a jövőben az energiahatékonysági intézkedéseknek, beruházásoknak, a megújuló energiák nagyobb fokú kihasználásának, illetve a település termálvízkészlet használatának is. Az **energiahatékonysági beruházások** nemcsak a takarékos gazdálkodás miatt, hanem klímakockázati szempontból is fontosak. A klímaváltozásra való felkészülés jegyében egyre nagyobb szerepet kell kapjon a klimatikus, táji és helyi adottságokhoz jól alkalmazkodó növényfajták és a **zöldfelületi elemek** területi növelése, átgondolt telepítése, az innovatív zöldfelületi elemek kialakítása. Ezek hozzájárulnak az itt élők, illetve a településre látogatók életminőségének, komfortérzetének javulásához, a város attraktivitásának növekedéséhez, ezáltal népességmegtartó-és vonzó erejének növekedéséhez is.

Tiszacsege és környezete fejlesztését befolyásoló belső és külső tényezők összefoglaló értékeléséhez a megalapozó vizsgálat helyzetértékelő részében **SWOT elemzés** készült. A SWOT elemzés összefoglalja a megalapozó vizsgálat helyzetfeltáró részében feltárt problémákat, azok tendenciáit, ezáltal a település fejlesztését szolgáló középtávú célrendszer meghatározását segíti. A SWOT elemzés az alábbi belső (erősségek, gyengeségek) és külső tényezőket (lehetőségek, veszélyek) összegzi:

1. sz. táblázat: Tiszacsege SWOT elemzése

Erősségek	Gyengeségek
<u>Földrajzi helyzet:</u> ▪ Tisza és Hortobágy földrajzi közelsége ▪ Menetrendszerű közpöközlekedés <u>Társadalom:</u> ▪ Nemzetiségek együttélése konfliktus mentes ▪ Közbiztonság megfelelő ▪ Erős települési identitás, hagyományok őrzése (civil szervezetek, Csege napok, Halászcárda stb.) <u>Gazdaság:</u> ▪ Kiegyensúlyozott, vagyon növelését célzó települési gazdálkodás ▪ Betelepülésre alkalmas iparterületek ▪ A mezőgazdaság fontos szerepe, egyedi jelleg (állattenyésztés, halgazdálkodás) érvényesülése <u>Környezet:</u> ▪ Természeti környezete számos, turisztikai vagy természetvédelmi célú hasznosításra, védelemre alkalmas értéket tartalmaz (Tisza, holtág, láp, kunhalom, Natura 2000 stb.) ▪ Termál- és gyógyvíz ▪ Árvízvédelem megoldott, jó közműellátottság ▪ Jó vízellátás, távlati vízbázisok ▪ Megvalósult energiahatékonysági projektek segítik a gazdaságos üzemeltetést	<u>Földrajzi helyzet:</u> ▪ Fő közlekedési útvonalak között, belső periféria ▪ Rossz minőségű közúthálózaton lehet megközelíteni a települést <u>Társadalom:</u> ▪ Népeségcsökkenés (előregedés, elvándorlás) ▪ Alacsony képzettséggel rendelkezik a lakosság nagy része ▪ Magas a munkanélküliség <u>Gazdaság:</u> ▪ Kevés munkalehetőség ▪ Nagyrészt kis, tőkeszegény vállalkozások jellemzők, kevés a tőkeerős termelő vállalkozás <u>Környezet:</u> ▪ Sok a felhagyott, romló állapotú ingatlan ▪ Belvízvédelem kiépítettsége a település egyes részein hiányos ▪ Zöldfelület és közösségi terek hiánya, nem megfelelő állapota ▪ Parkolók hiánya a polgármesteri hivatal környékén
Lehetőségek	Veszélyek
<u>Földrajzi helyzet:</u> ▪ Tiszacsege-Ároktő között a Tisza-híd jelentősen segítené az elérhetőséget <u>Társadalom:</u> ▪ Családsegítő programok, oktatási szegregáció csökkentő programok, reformok elősegítik a helyben maradást, felzárkózást ▪ Az értékkeremtésen alapuló szociális gazdaság támogatásának fennmaradása, kiterjesztése elősegíteni a foglalkoztatás bővítését <u>Gazdaság:</u> ▪ Megnő a kereslet a helyi termékek iránt ▪ Megnövekedett igény a természetközeli, aktív turizmusra ▪ Hortobágy, Debrecen és a Tisza-menti települések turisztikai fejlesztései felerősítik az érdeklődést a térség iránt	<u>Földrajzi helyzet:</u> ▪ Közúthálózat-fejlesztési beruházások elmaradnak <u>Társadalom:</u> ▪ Közfoglalkoztatás szabályainak szigorítása vagy megszűnése esetén tovább nő a munkanélküliség ▪ Szelektív elvándorlás erősödik ▪ Szegregációs folyamatok erősödnek ▪ Civil szervezetek működését a forráshiány ellehetetleníti <u>Gazdaság:</u> ▪ Helyi gazdaság nem találja meg a kitörési pontját, további népeségcsökkenéshez vezet ▪ Elmaradó támogatási rendszer miatt a fejlesztések nem valósulnak meg, romlik a szolgáltatások színvonala, gyengül a gazdaság, elvándorlást eredményez

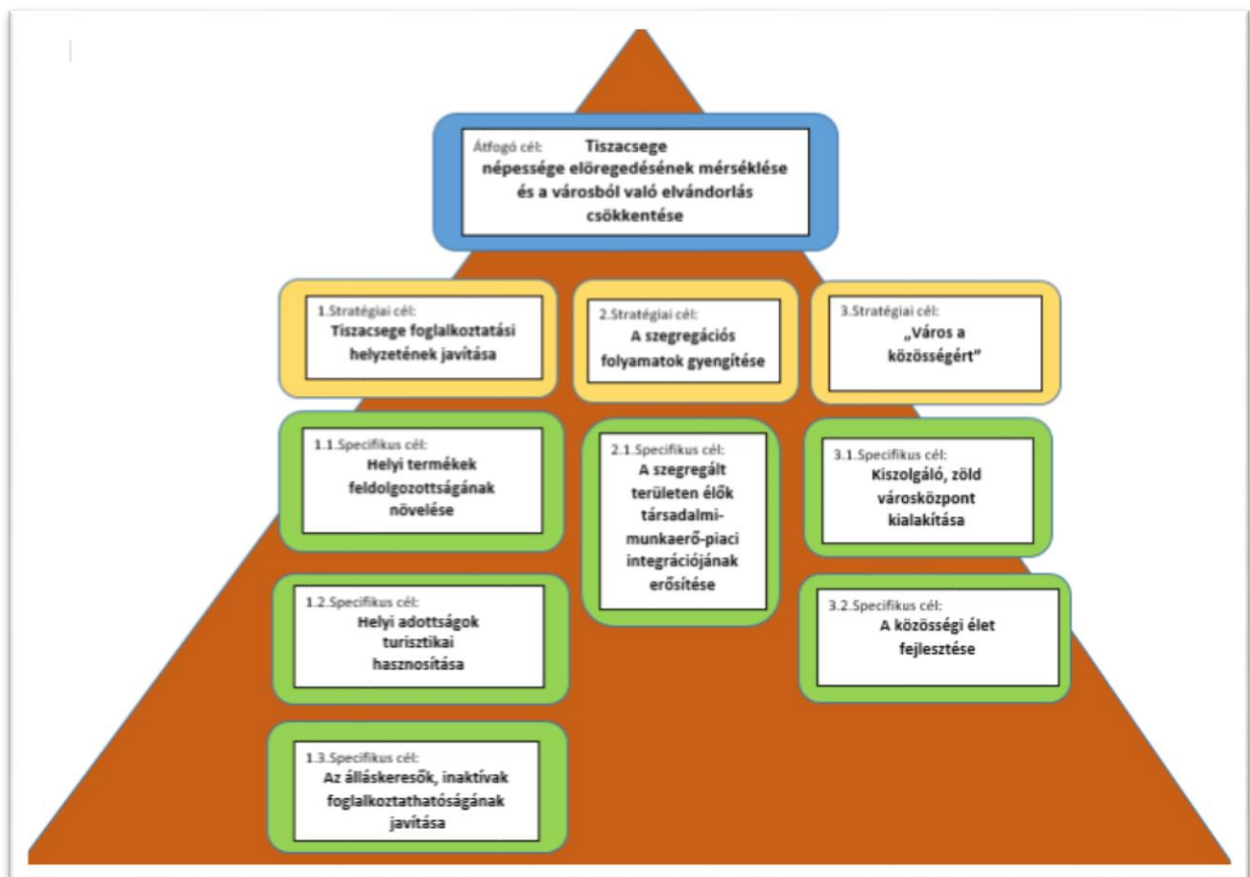
▪ Tisza menti települések összefogása a víziturizmus fejlesztésében (pl. kajak-kenu állomás, kikötő fejlesztés) ▪ Hortobágy és Debrecen irányába kiépülő kerékpárút és a Tiszamenti összekötő útvonal megnyitná a térséget az aktív turisták felé <u>Környezet:</u> ▪ Zöld város projekt élhető, turizmus fejlődését is elősegítő városközpontot eredményez ▪ Energiahatékonyság szemléletének tovább erősödése, technológiai fejlődés miatt olcsóbban elérhető megoldások elősegítik a hatékony működést	▪ További feladatfelvonás az önkormányzati intézményrendszer egyes elemeinek elsorvadását jelentheti ▪ Az elvándorló és alacsony képzettségű helyben maradó munkaerő tovább szűkíti a betelepülő vállalkozások mozgásterét, csökkenti a település versenyképességét ▪ Gazdaságfejlesztési támogatások a fejlettebb térségekben koncentrálnak <u>Környezet:</u> ▪ A mezőgazdasági termelés az élővizet szennyezi, károsodást okoz az élővilágban, vízminőségben
--	---

3. KÖZÉPTÁVÚ CÉLOK, ÉS AZOK ÖSSZEFÜGGÉSEI

3.1. A stratégiai fejlesztési célok meghatározása

Az ITS tervezési folyamat Megalapozó Vizsgálathoz vezető lépései és partnerségi folyamatai az előző fejezetben kerültek bemutatásra. Ebben a fejezetben a Megalapozó vizsgálatban feltárt belső és külső tényezők alapján feltárássra kerültek azok a trendek, folyamatok, melyek vizsgálata elengedhetetlen a célrendszer kialakításához. A vizsgálat során feltérképezésre kerültek Tiszacsege adottságai, lehetőségei, valamint azok a pontok, melyek még a jövőben megerősítésre szorulnak, ahhoz, hogy a település egy jól működő, fejlődő, stabil társadalmi-gazdasági alapokon nyugvó kisvárossá alakuljon. A célrendszer élén az **átfogó cél** és három **stratégiai fejlesztési cél** áll, melyek megvalósulását további **specifikus célok** szolgálják.

1. sz. ábra: Tiszacsege ITS-ének célrendszere

Forrás: Saját szerkesztés

A célrendszer élén az átfogó cél áll, mely a következő:

**Tiszacsege népessége előregedésének mérséklése és
a városból való elvándorlás csökkentése**

Tiszacsege városában az utóbbi évtizedekben jelentős mértéket öltött a **népesség fogyása**, 2001 óta a népesség mintegy 10%-kal csökkent. A kedvezőtlen trend együtt jár a **helyi társadalom elöregedésével**, a **gyermekszám csökkenésével**, a **fiatalok és képzettebbek elvándorlásával**, ami a **népesség kedvezőtlen képzettségi viszonyaival** együtt előre vetíti a helyi gazdaság fokozatos hanyatlását, a lakosság számára nyújtott **közzolgáltatások** (pl. bölcsődei-, óvodai nevelés, oktatás, időskorúak ellátása, egészségügyi ellátás) fokozatos **átalakításának szükségét**.

A fenti hátrányos és nem fenntartható irányú folyamatok mérséklése miatt kiemelt fontosságú a társadalom stabilizálása, ami alapot teremt mind a társadalmi, mind a gazdasági folyamatok újjászervezéséhez. Mivel a népesség folyamatos csökkenése és elöregedése egyben országos problémát is jelent, kormányzati szinten már megfogalmazódtak olyan **törekvések és intézkedések, amelyek a népesség stabilizálását hivatottak elősegíteni** (pl. lakhatási támogatások, adókedvezmények), azonban ezek csak akkor lehetnek helyben sikeresek, ha **együtt járnak a népesség helyben tartását biztosító helyi fejlesztésekkel** is. Ezért az átfogó cél által megfogalmazott irányokat úgy lehet elérni, ha az elvándorlás és előregedés ellenében ható folyamatokat erősítjük, azaz:

- **munkahelyek bővítésével** járó fejlesztési irányokat tűzünk ki, amelyek elősegítik a népesség helyben maradását, helyben foglalkoztatását, illetve a helyben kiszámítható jövő megteremtésével, a munkahelyek által biztosított rendszeres jövedelemmel ösztönzik a gyermekvállalást,
- **csökkentjük a térben is koncentrálódó, negatív társadalmi folyamatokat**, ami erősíti a társadalom összetartását, egymás segítségét, a társadalmi integrációt és az elvándorlás csökkentését,
- **erősítjük a településen elérhető szolgáltatásokat, a helyi közösségek együttműködését**, teret, korszerű infrastruktúrát teremtünk a közösségi élet erősödéséhez, programokat szervezünk a lakosságnak, amely hozzájárul ahhoz, hogy a lakosság minőségi szolgáltatásokat nyújtó, valódi otthonának érezze Tiszacsege városát, ahol „jó élni, jó kapcsolódni, pihenni”, így mérsékelhető az elvándorlás.

Az átfogó cél a fentiekhez illeszkedő stratégiai célok mentén valósul meg:

1. Stratégiai cél: Tiszacsege foglalkoztatottsági helyzetének javítása

Tiszacsegén a foglalkoztatási viszonyok kedvezőtlenek, viszonylag magas a munkanélküliség, magas a közforrásokból finanszírozott közfoglalkoztatás mértéke, és kimondottan alacsony az elsődleges munkaerő-piaci üres álláshelyek száma. A **lakosság alacsony képzettsége** nem jelent versenyképes tényezőt a vállalkozások számára, emellett az olyan mentális tényezők is nagyban akadályozzák sok ember számára a **foglalkoztathatóságot**, mint a munkavállaláshoz való hozzáállás, az irreális elvárások, vagy az előítéletek.

A város **természeti és kulturális adottságai** azonban lehetőséget teremtenek a gazdasági fejlődésre: a Tisza folyó és Tisza part, a természetvédelmi területek közelsége, a termál- és gyógyvíz, a halászcserda, az épített táji értékek kedvező lehetőséget teremtenek az **idegenforgalom továbbfejlesztésére**, az ebben rejlő foglalkoztatási lehetőségek kiaknázására.

Bár a térség nem rendelkezik kedvező termőhelyi adottságokkal, a mezőgazdaság mégis meghatározó a város gazdasági életében. Azonban a sajátos termőhelyi adottságokhoz (magas talajvízállás, helyenként szikes területek, folyóhátak) illeszkedő termelési módok megválasztásával és **a termékek helyben feldolgozásával, magasabb hozzáadott értéket jelentő termékek előállításával** lehet jövedelmezőbbé tenni a mezőgazdaságot, és **enyhíteni a foglalkoztatási problémákon**.

Az álláslehetőségek bővítése mellett kiemelten fontos az **álláskereső, illetve a foglalkoztatásba bevonhatók (inaktívak) fejlesztése**, amely biztosíthatja, hogy az álláskereső a piaci igényekhez illeszkedő át- és továbbképzésekben részesüljenek, így a **munkaerő-piaci kereslet és kínálat nagyobb összhangja** valósuljon meg. Másrészt fontos a munkavállalástól távol maradók együttműködésének erősítése, munkaerő-piaci szolgáltatásokkal a munkaerő-piaci (re)integrációjuk erősítése, amely azt eredményezheti, hogy többen lesznek hajlandók munkát vállalni a településen és egyúttal képesek is a munkahelyeken foglalkoztatásban maradni.

A stratégiai cél megvalósulását az alábbi specifikus célok segítik elő:

1.1. Specifikus cél: Helyi termékek feldolgozottságának növelése

Tiszacsegén a működő vállalkozások 12,4%-a tevékenykedik a mezőgazdaság területén, azonban ettől jelentősebb ezen gazdasági ág szerepe a foglalkoztatásban és a megélhetésben. Bár a talajadottságok (réti talajok, öntéstalajok, szolonyeces talajok) nem kedveznek a nagyüzemi gabonatermesztésnek, a zöldség- és gyümölcs-termesztés, továbbá kiemelten a legeltetési állattenyésztés, valamint a halászat, haltenyésztés ágak dominálnak a helyi agrárgazdaságban. Az ágazat speciális problémája, hogy **a termékek csak alacsony mértékben kerülnek helyben feldolgozásra**, zömmel nyersanyagként, vagy félkész termékként hagyják el a térséget, ami alacsonyabb jövedelmezőséget jelent a mezőgazdaságnak. Vannak a településen zöldségtermesztéssel foglalkozó gazdaságok, továbbá kiemelendő az afrikai harcsa tenyésztő telep, mely kedvező alapot teremt a hal- vagy magas ásványi sókat kedvelő rákfélék tenyésztésének továbbfejlesztéséhez, illetve az agrártermékek feldolgozásának bővítéséhez.

A szikes területek előnye lehet, hogy **kedvező termőhelyi adottságokat biztosítanak a gyógynövények termesztéséhez** is. A településen az alapfokú oktatásba már most is integrálva van a gyógynövények ismerete, a későbbiekben ez is alapja lehet a gyógynövények tudatos termesztésének és feldolgozásának. A napjainkban felértékelődő egészségtudatosság kedvező piaci lehetőségeket biztosíthat a félig, vagy teljesen feldolgozott gyógynövények értékesítéséhez.

A magasabb feldolgozottságú helyi termékek az idegenforgalom fejlődését is nagy mértékben elősegítik, hiszen az elmúlt évek trendje alapján jelentősen **megnövekedett a kereslet** az újonnan felfedezett térségek **helyi termékei iránt**. Ugyanakkor az agrártermékek feldolgozása helyben

munkahelyek teremtését is jelenti, ami így más célok megvalósulásával együtt **eredményezheti a foglalkoztatás bővülését.**

1.2. Specifikus cél: Helyi adottságok turisztikai hasznosítása

Tiszacsege város közigazgatási területe különleges természeti környezetben helyezkedik el. Nyugatról a Tisza folyó határolja, helyenként a Tisza jobb partja is Tiszacsegéhez tartozik, holtágak, morotvák gazdagítják, a település keleti része pedig a Hortobágy része, nemzeti parkhoz tartozó terület. A településen egy felújított termálfürdő üzemel, amelynek vizét gyógyvízzé nyilvánították. Az utóbbi évtizedekben a **turisztikai kereslet megnövekedett** mértékben fordul a tengerpartok tömegturizmusa helyett az eddig még kevésbé felfedezett hazai térségek felé, azok természeti, kulturális, gasztronómiai értékeinek megismerésére egyre nagyobb érdeklődés mutatkozik, **amelyet megfelelő minőségű szolgáltatásokkal lehet kielégíteni.**

A specifikus cél a helyi adottságok elhelyezkedésétől függően több terület fejlesztését is előíranyozza.

Egyik kiemelt területe a Tisza part, mivel Tisza folyó több szempontból is vonzó turisztikai célterület. Egyrészt a vízisportok és az aktív turizmus szerelmesei csónak, kenu és kajak túrákon fedezhetik fel a folyó szépségeit, vagy kishajókkal vízi kirándulásra alkalmas. Ez megfelelő infrastruktúra kiépítését (pl. korszerű kishajó kikötő, csónakkikötő, pihenőhelyek), a Tisza menti **települések összefogását** igényli, amely így a Felső-Tisza-vidék mellett a Közép-Tisza-vidéket is kedvelt vízitúra célterületté teheti.

Másrészt a folyó és holtágai a horgászat számára is kedvező feltételeket biztosítanak. Emellett a térség **élővilága** (Hortobágyi puszták, Tisza és ártéri erdőinek, közeli lápok flórája és faunája) is számot tarthat természetbarátok érdeklődésére.

Az aktív turizmus kedvelői az országos kerékpárút hálózathoz csatlakozva a töltéseken is felfedezhetik a tájat, illetve további, jövőben kapcsolódó, megyei **kerékpárút-fejlesztések** is bővíthetik a kínálatot. Az egyik ilyen célterület a **Hortobágy**, amelynek **kiegészítő turisztikai kínálata** összehangolt fejlesztésekkel erősítheti a két település és környezete vonzerejét.

A település **kulturális, építészeti értékei** (pl. zsellérház, tüzelős-ól, Nagymajori kastély, Kismajori kastély, halászcserda, Csegei napok stb.) már most is meghatározók a település számára, de **komplex programcsomagba** foglalva, illetve **összehangolva** más, a térségben jelentősebb turisztikai attrakcióval rendelkező település (pl. Hajdúszoboszló, Hortobágy, Debrecen, Tisza-tó települései) kínálatával jelentősen **erősítheti a látogatottságot.**

Külön idegenforgalmi célterületként azonosítható a város nyugati részén található üdülőtelep, közel a Tisza parthoz, ahol a termálfürdő és kemping is elhelyezkedik. A gyógyvízzel rendelkező, a közelmúltban felújított gyógyfürdő szélesebb körben még kevésbé ismert, azonban a gyógyvíz helyi adottságaira építő **gyógy- és rekreációs szolgáltatások kínálatának bővítése**, a többi turisztikai értékkel együttesen megjelenítve vonzerőt, egy-két napos programot jelenthetnek a Hajdúszoboszlóra, Tisza-tóhoz, vagy Debrecenbe érkező turisták számára is. Ehhez azonban helyi termékek, szolgáltatások kialakítása, márkaképzés, illetve **koncentrált marketing tevékenység** szükséges, amely feltételezi a helyi turisztikai kínálat megszervezéséért, a szomszédos térségek

kínálatával történő összehangolásáért felelős **turisztikai szervezet** (pl. tourinform iroda) megerősítését.

A megfelelő szervezeti háttér, a kínálat fejlesztése és összehangolása az idegenforgalom fejlődését, az ehhez kapcsolódó foglalkoztatás bővülését eredményezi, így hozzájárul a stratégiai cél megvalósításához, egyúttal erősíti a helyi termékek kialakítását, feldolgozását ösztönző 1.1. specifikus cél megvalósítását is.

1.3. Specifikus cél: Álláskereső, inaktívak foglalkoztathatóságának javítása

Tiszacsege munkaerő kínálata jelenleg nem versenyképes a vállalkozások, potenciális befektetők számára. Az egyre **fogyó és elöregedő népesség iskolai végzettsége** is elmarad a térségi és megyei átlagtól, továbbá **kevésbé illeszkedik a piaci igényekhez**. A végzettség mellett napjainkban a legnagyobb problémát **a munkavállalási hajlandóság drasztikus mértékű lecsökkenése** jelenti, amelynek javulását az elérhető támogatási rendszerek az elmúlt években nem segítették elő. Ezért a foglalkoztatás bővítéséhez alapvetően fontos a piaci igények ismerete, az azokhoz, valamint **az egyének készségeihez, képességeihez illeszkedő képzések** megvalósítása. Továbbá kiemelten fontos a munkavállalói hajlandóság növelése, speciális **munkaerő-piaci szolgáltatások** (pl. álláskeresői, pszichológiai, életvezetési stb. tanácsadás, elhelyezkedési mentorálás) **biztosítása** a rászorulóknak számára, hogy könnyebben el tudjanak helyezkedni és munkahelyükön tartósan megmaradni. A 2014-2020-as időszakban európai uniós fejlesztési forrásokból valósulnak meg megyei és helyi szintű **foglalkoztatási együttműködések támogató programok**, amelyben rejlő lehetőségek kihasználása, a munkaadói és munkavállalói oldal igényeinek összehangolása fontos eleme a specifikus célnak.

A specifikus cél a piaci igényekhez igazodó képzésekkel, a munkavállalási hajlandóság erősítésével hozzájárul a foglalkoztatás bővítését célzó 1. stratégiai célhoz.

2. Stratégiai cél: A szegregációs folyamatok gyengítése

Tiszacsegén a KSH által a 2011. évi népszámlálási adatok alapján készített kimutatás alapján már megjelentek a **szegregációs folyamatok**, elsősorban a **település peremi területein**. A 314/2012 (XI.8.) Kormányrendeletben foglaltak szerint azon területek tekinthetők szegregátumnak, ahol a **legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők** és a **rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők** aránya az aktív korúakon (15–59 év) belül eléri, illetve meghaladja az adott településtípusokra vonatkozó határértéket. A szegregációs mutató 30%-os értéke fölött szegregációval veszélyeztetett területek, 35%-os értéke fölött szegregátumok találhatók, amelyek a **társadalmi és gazdasági hátrányok térbeli koncentrációját** mutatják. Egyúttal jelzik a célzott beavatkozások szükségességét, hogy a hátrányok mérséklésével csökkenteni lehessen a leszakadást, megállítani a térbeli és társadalmi elkülönülést okozó folyamatokat. Két olyan szegregátum található Tiszacsegén, amely esetében már előrehaladottabb a szegregáció, kiterjedt területet és lakosságot érint. Az egyik a település déli részén (Vásártér és Pacsirta utcák közötti településrész), a másik a település keleti részén (Homokhát és Tavasz utcák környéke).

A stratégiai cél ezen területek esetében **koncentrált beavatkozások** segítségével kívánja feltérképezni és megállítani a szegregációt okozó folyamatokat, hogy az adott településrészek a városi szövetbe ágyazódjanak, lakosságuk a városi közösség hasznos tagjának érezhessék magukat és a terület foglalkoztatási és iskolázottsági mutatói javuljanak.

A romló társadalmi és gazdasági folyamatok megállításával a stratégiai cél hozzájárul az elvándorlás mérsékléséhez, a népesség stabilizálásához.

2.1. Specifikus cél: A szegregált területeken élők társadalmi-, munkaerő-piaci integrációjának erősítése

Tiszacsege két, szegregációs folyamatokkal legnagyobb mértékben érintett területe esetében egyszerre van szükség a fizikai infrastruktúra fejlesztésére, valamint kiemelten a **hátránykompenzálást** megvalósító, **integrációt elősegítő programok** megvalósítására. A szegregátumok kialakulásában ugyanis szerepet játszanak a fizikai elkülönülést okozó infrastrukturális tényezők (elérhetőség, nehezebben elérhető közszolgáltatások, közösségi terek hiánya, leromlott állapotú ingatlanok, értéktelenebb lakókörnyezet), valamint az alacsonyabb iskolázottságból, munkanélküliségből adódó **társadalmi hátrányok**.

A specifikus cél ezért fontosnak tartja a szegregátumok lakossága számára az **életkörülményeik javítását, a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés elősegítését**, a lakókörnyezet felértékelődését. A célkitűzés másik fontos eleme a szociális, oktatási, foglalkoztatási, közösségi, egészségügyi, antidiszkriminációs és közbiztonsági helyzet javítása, amelyet a helyi lakosság számára nyújtott célzott szolgáltatásokon, **a lakosság aktív bevonását megvalósító programokon** keresztül lehet elérni. A fennálló hátrányok kompenzálása érdekében biztosítani szükséges a lakosság aktív együttműködését, meggyőzését, ezt pedig a célterületen történő folyamatos jelenléttel, **folyamatos szociális munkával és minden cél- és korcsoportot elérő rendszeres szolgáltatás-kínálattal és programokkal** lehet elérni. A fejlesztés komplexitása a lakosság bevonásához egyaránt igényli az önkormányzati és a civil szektor aktív közreműködését.

A stratégiai cél a szegregátumok fizikai infrastruktúrájának, valamint kiemelten az ott élők társadalmi felzárkózásának fejlesztésével hozzájárul a szegregációs folyamatok mérsékléséhez.

3. Stratégiai cél: „Város a közösségért!”

A stratégiai cél keretében **a városi közösségi élet** fejlesztése, **a lakosság együttműködésének ösztönzése** áll a középpontban. Egy település akkor lehet sikeres a lakónépesség megtartásában, ha lakossága számára biztosítja azokat a szolgáltatásokat, amelyek élhetővé, „otthonossá” teszik a települést, kereteket és tartalmat biztosít a **szabadidő hasznos eltöltéséhez**, ösztönzi a közösségi élet fejlődését. Tiszacsegén elsősorban a városközpontban, de a település többi részén **sincs elegendő közösségi tér** (pl. park, játszótér, sétány, kisebb sporttér, szabadtéri kondipark, kutya-futtató, zöldterület stb.), ahová a lakosság szabadidejében kilátogathat, egymással kapcsolatot építhet, közös programokat szervezhet. Ez pedig alapvetően befolyásolja a lakosság településsel szembeni

elégedettségét, meghatározza, mennyire érzik magukat elszigetelve a közösségtől a lakókörnyezetükben.

A stratégiai cél az egész városban szeretné megteremteni, vagy erősíteni a közösségi élet fejlődésének feltételeit, bővíteni a **bárki számára igénybe vehető közösségi tereket**, figyelembe véve az egyes lakossági csoportok (pl. kisgyerekes családok, fiatalok, sportolni vágyók, idősek, kutyatulajdonosok stb.) **eltérő igényeit**.

A stratégiai cél az életkörülmények javításával, a közösségi élet fejlesztésével hozzájárul az elvándorlás csökkentéséhez.

3.1. Specifikus cél: Kiszolgáló, zöld városközpont kialakítása

A specifikus cél területileg a város központjára koncentrál. A városközpont a Fő út mentén elhúzódó terület, a városvezetési-, oktatási- és más **intézmények**, egyházak, kereskedelmi szolgáltató egységek főként ezen a tengelyen találhatóak, melyek **energiahatékonysági szempontból megújításra szorulnak**. A központhoz képest perifériára szorult az Óvoda-Bölcsőde kiszolgáló épülete, a Sportpályák, a Temető, valamint a turizmust vonzó Tiszaparti terület, a Termál Fürdő és a Kemping. A városközpont azonban nem egységesen jelenik meg, **hiányoznak, vagy leromlott állapotban vannak a zöldterületek, nem kellően rendezett az utcakép** (utak, padkák, járdák, épületek), hiányoznak a településen a meghatározó közlekedési forma, a **kerékpáros közlekedés biztonságos feltételei** (kerékpársáv, kerékpárút). Ezek mellett hiányos a közösségi terek kínálata, nincsenek megfelelő terek, hogy a lakosság a **városközpontban tudja tölteni szabadidejét** eltérő igényeiknek (pl. sétálás, padokon beszélgetés, sportolás, mint pl. kondi, futás, kosárlabda, gördeszka stb., játszótér) megfelelően.

A közösségi élet fejlesztésének további lehetősége a kialakított **terek fokozott igénybevételét ösztönző programkínálat** megteremtése, mint pl. tematikus főzőversenyek, családi napok, virágosítási akciók, tematikus vetélkedők, városi „ki-mit-tud” versenyek, sportvetélkedők, helyi mesterségek bemutatkozása stb., amely egyaránt épít a civil szervezetek aktivitására, valamint a helyi közösségek részvételére.

A specifikus cél a városközpontot kívánja olyan irányban fejleszteni, hogy vonzó életteret nyújtson a város lakossága számára, **„pezsgő” városközpont alakuljon ki**, amely a lakosok találkozásának, közös programjainak színtereként szolgál. Ez a cél pedig hozzájárul a közösségi élet fejlesztését előíró stratégiai cél megvalósításához.

3.2. Specifikus cél: A közösségi élet fejlesztése

A városközpont meghatározó központi területe a városnak, amely a köz- és gazdasági funkciókat is térben koncentrálja, azonban a központot körülvevő lakóterületek és üdülőterület fejlesztése is fontos feladat a település számára. A település teljes területén **sok a felhagyott vagy használaton kívüli ingatlan** (az összes ingatlan 14%-a), valamint hiányoznak a közösségi élet fejlődéséhez nélkülözhetetlen terek. **A közösségi tereket célszerű** nem csak a városközpontban elhelyezni, hanem **kiterjeszteni mozaikos jelleggel azokat a település többi részére is**, főleg akkor, ha azok **eltérő igényű célcsoportok számára** jelentenek megoldást. Így pl. a lakókörnyezethez közel is célszerű kialakítani kisgyermekesek számára játszótér, vagy idősek számára pihenő és találkozóhelyeket, vagy

kutyatulajdonosok számára kutyafuttatót, fiatalok számára sportolási lehetőségeket (triál, gördeszka, görkorcsolya, kosárlabda stb.), hogy ezen tevékenységek ne zavarják egymást. Ahol megfigyelhető a felhagyott lakóingatlanok koncentrációja, ott funkcióváltással megvalósulhatnak kisebb, szabadidős, rekreációs funkciót ellátó közösségi terek önkormányzati beavatkozással.

A specifikus cél tehát **a település teljes területén, mozaikos jelleggel** a lakókörnyezetbe integrálódva, **lehetőséget kíván biztosítani a szabadidős tevékenységekre**, amely elősegíti a közösségi élet fejlődését, az interperszonális kapcsolatok megerősödését, bővülését. Ezáltal a cél hozzájárul ahhoz, hogy a lakosság elégedettebb legyen a lakókörnyezetével, csökkenjen az elvándorlás mértéke.

3.2. A tematikus és a területi célok közötti összefüggések bemutatása

A stratégia célrendszere, amely meghatározza a város fejlődésének középtávú irányait, eltérő területi dimenzióval rendelkezik. Vannak olyan célok, amelyek az egész városra érvényesek, valamely témához, szakterülethez kapcsolódó fejlesztést irányoznak elő (tematikus cél), illetve vannak olyan célok, amelyek a városnak egy vagy több jól körül határolható területére vonatkoznak, a célterületeken kívánnak jelentősebb hatást kiváltani (területi cél). Természetesen a területi célok megvalósulása is hatással van tematikus célok által elért eredményekre és ez fordítva is igaz. Az alábbi táblázat mutatja a célok besorolását.

2 sz. táblázat: Tiszacsege ITS célrendszerének cél-típusai

Stratégiai cél	Specifikus cél	Tematikus cél	Területi cél
1. Tiszacsege foglalkoztatottsági helyzetének javítása	1.1. Helyi termékek feldolgozottságának növelése	X	
	1.2. Helyi adottságok turisztikai hasznosítása	X	
	1.3. Álláskereső, inaktív foglalkoztathatóságának javítása	X	
2. A szegregációs folyamatok gyengítése	2.1. A szegregált területeken élők társadalmi-, munkaerő-piaci integrációjának erősítése		X
3. „Város a közösségért!”	3.1. Kiszolgáló, zöld városközpont kialakítása		X
	3.2. A közösségi élet fejlesztése	X	

Forrás: Saját szerkesztés

Az alábbi táblázat mutatja a tematikus és területi célok közötti összefüggéseket.

	1.1.	1.2.	1.3.	2.1.	3.1.	3.2.
1.1.						
1.2.	+					
1.3.	++	++				
2.1.	+	+	++			
3.1.	0	+	0	0		
3.2.	0	0	+	+	+	

Jelmagyarázat:

-- : erős negatív hatás, - : negatív hatás, 0 : semleges hatás, + : pozitív hatás, ++ : erős pozitív hatás

A helyi termékek feldolgozását elősegítő 1.1. és a turizmus fejlesztését előirányzó 1.2. tematikus célok egymást is erősítik (hiszen a feldolgozott helyi termékek megjelennek a turisztikai kínálatban), ugyanakkor erős pozitív hatással vannak a munkalehetőségek bővítése által a foglalkoztatás bővítését célzó 1.3. tematikus cél megvalósulására. Ezen tematikus célok ugyancsak erősítik a szegregáció csökkentését előirányzó 2.1. területi célt, hiszen a szegregátumokban, szegregációval veszélyeztetett területeken élők (nagy arányban alacsony végzettségűek, állás nélküliek) számára az idegenforgalmi szolgáltatások, vagy az idegenforgalom multiplikátor hatása révén erősödő beszállító ágazatok, kiemelten az élelmiszer feldolgozás területén bővülnek a foglalkoztatási lehetőségek. A szegregáltan élők bevonásával (az ezt megelőző, hátrányok csökkentését célzó programok segítségével) javulhat a foglalkoztatási helyzet a szegregátumokban, amely rendszeres jövedelemmel, életmód/életvezetés módosításával el tudja indítani a szegregációs folyamatok mérséklődését.

A városközpont fejlesztését célzó 3.1. területi cél és a lakóterületeket célzó 3.2. tematikus cél egymás hatását erősíti, hiszen mindkét cél a várost szeretné a lakosság számára élhetőbbé, komfortosabbá tenni. Míg a városközponti fejlesztések a közösségi terek, városkép, épített környezet és közlekedés infrastrukturális fejlesztései mellett programok, soft elemek szükségét is megjelenítik a városközpont kellő mértékű használatba vétele érdekében, addig a lakóterületi fejlesztések a lakóhelyhez közeli kisebb, a közösségi életre, lakosok találkozására alkalmas kisebb tematikus terek kialakításával célozzák meg a közösségi élet fejlesztését.

A városközponti tematikus célnak (3.1.) kedvező hatása van a turisztikai fejlesztésekre, hiszen egy vonzó, egységes, rendezett városközpont kedvező benyomást kelt az ide látogató turistákban, erősíti a látogatók pozitív érzését, ami a látogatószám növekedését eredményezi.

A városközponti fejlesztéseknek (3.1.) nincs érdemi közvetlen hatása a szegregáció mérséklésére (2.1.), a foglalkoztatási célkitűzésre (1.3.), valamint a helyi termékek feldolgozására (1.1.)

Ugyanakkor a lakókörnyezetekben megvalósuló közösségépítést célzó fejlesztések (3.2.) már pozitív hatással vannak a szegregációs folyamatok csökkentésére (2.1.), hiszen a közösségi terek elősegítik a lakosok találkozását, a személyes kapcsolatok ápolását, bővítését, a jó példák elterjedését, csökkentik az elkülönültséget, hozzájárulnak a szegregátumok területén is a lakókörnyezet megújulásához. Ezek miatt pozitív hatása érezhető a foglalkoztatás bővítésére (1.3.) és szinergiában állnak a fejlesztések a városközponti fejlesztésekkel (3.1.) A többi tematikus célra (1.1., 1.2.) nincs közvetlen hatása a célnak.

4. A MEGVALÓSÍTÁST SZOLGÁLÓ BEAVATKOZÁSOK

4.1 Akcióterületek kijelölése, a kijelölés és a lehatárolás indoklásával

Tiszacsege Integrált Városfejlesztési Stratégiájában 2012-ben kijelölt akcióterületek megegyeznek a település városrészeivel. Az akcióterületek **kialakításakor fő szempont** volt a település **morfológiai és funkcionális homogenitása**. Ezen akcióterületek kialakítása több szempont szerinti is megfelelő, a KSH adatszolgáltatása is rendelkezésre áll, a kijelölés módosítására jelen tervezési folyamat során sem érkezett igény, ezért szakmailag indokolt ezen városrészek megtartása a településfejlesztési tervezésben. Az akcióterületek kijelölése nagyban alapoz Tiszacsege településrendezési tervére, melynek eredményeképpen az alábbi négy városrész, illetve akcióterület jelölhető ki:

- 1) Központi akcióterület
- 2) Nyugati lakóövezet akcióterület
- 3) Keleti lakóövezet akcióterület
- 4) Turisztikai városrész akcióterület

Tiszacsege akcióterületeit az alábbi ábra mutatja:

2. sz. ábra: Tiszacsege akcióterületei

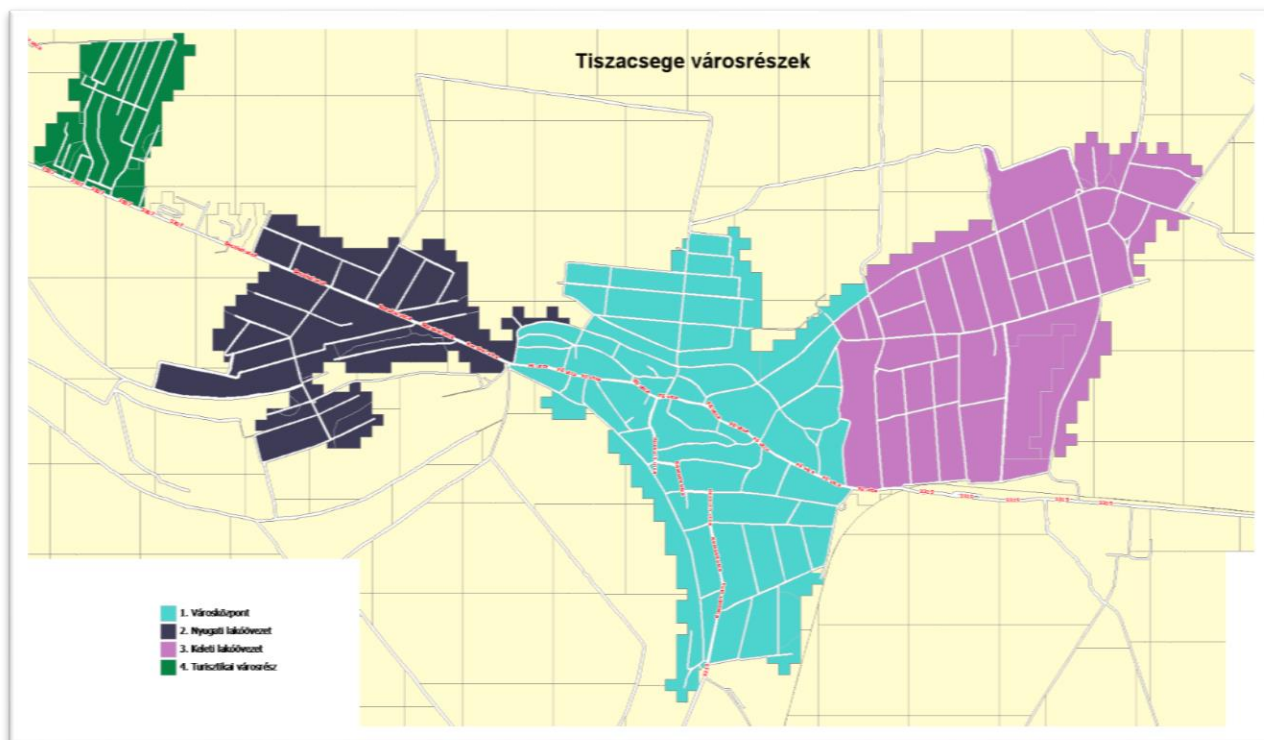

Jelmagyarázat: 1. Központi, 2. Nyugati lakóövezet, 3. Keleti lakóövezet, 4. Turisztikai városrész

Forrás: Saját szerkesztés

Az akcióterületek utcaszintű lehatárolása az alábbi:

3. sz. ábra: Tiszacsege négy akcióterülete utcaszintű lehatárolással

Forrás: KSH Tájékoztatási Igazgatóság, 2017. szeptember

Központi akcióterület:

Tiszacsege Városközpont városrészét (Központi akcióterület) a fenti ábrán az 1-es terület jelzi, melyet az alábbi utcák határolják: Pacsirta utca – Tisza utca – Hataj utca – Hunyadi utca – Kazinczy utca – Jókai utca – Hold utca – Toldi utca – Kinizsi utca – Tó utca – Erzsébet utca.

Nyugati lakóövezet akcióterület

A Nyugati lakóövezet városrészt az alábbi utcák határolják: Árkus-ér, Zátony I. utca, Zátony III. utca, árok, 0897/2n hrsz. -közút, Fürdő, Fürdő utca, Bocskai utca, szántó, Ültetés II. utca, Bárórész utca

Keleti lakóövezet akcióterület

A Keleti városrészt az alábbi utcák határolják: - Fő utca, Vasút utca, Homokhát II. utca, Tavasz utca, Török Bálint utca, Liszt Ferenc utca, Deák Ferenc utca, Kiss Ernő utca, Lehel utca, Toldi utca, Hataj utca, Kinizsi utca, Tó utca

Turisztikai városrész akcióterület

A Turisztikai városrészt az alábbi utcák, ingatlanok határolják: Bocskai utca, Fürdő utca, Fürdő, 0897/2 közút, szántó, 3375 hrsz., 3324 hrsz., 0888/28 hrsz., 0880/1 hrsz., 0878 hrsz. közút.

4.2. Az egyes akcióterületeken a megvalósításra kerülő fejlesztések összefoglaló jellegű bemutatása, a fejlesztések ütemezése

Az akcióterületeken és azokon kívül tervezett projektek három csoportba (kulcsprojektek, hálózatos projektek és lokális projektek) sorolhatók.

Kulcsprojekteknek nevezzük azokat a tervbe vett fejlesztéseket, melyek a kijelölt célok elérését leginkább szolgálják, a többi cél megvalósításának esetleges előfeltételeiként, ha a projekt nem valósul meg, akkor az adott célok nem, vagy csak részben tudnak megvalósulni. A **hálózatos projektek** egymással összehangolt vagy térben kapcsolódó projektek, melyek jellemzője, hogy több, egymáshoz kapcsolódó, akár azonos jellegű projektelemekből állnak, a város egészére vagy annak jelentős részére kiterjed, esetleg egy együttműködő rendszer elemeit is képezhetik. A **lokális projektek** azok, melyek egyik előző két kategóriába sem sorolhatók, vagy pontszerű fejlesztést jelentenek.

A tervezett projektek ütemezésének kialakításakor **két ütem** került bevezetésre: I. ütem: 2017-2020, II. ütem: 2021-2023. Abból adódóan, hogy a tervezett fejlesztések döntő többségében európai uniós forrásokból valósulhatnak meg, és a jelenlegi 2014-2020-as fejlesztési ciklus közepén járva ezen időszakból már csak a **2017-2020-as** időtáv áll a tervezett fejlesztések megvalósításának rendelkezésre, két ütem került kialakításra, ahol a második ütem a **2021-2023-as időszakot** foglalja magába. A projektek ütemezését akcióterületek szerint mutatjuk be.

1. A Központi akcióterületen tervezett projektek:

3. sz. táblázat: A Központi akcióterületen tervezett projektek

Sorszám	Projekt megnevezése	Projekt rövid összefoglalása	Projekt típusa	Projekt ütemezése
1.1.	Zöld város kialakítása Tiszacsegén I. ütem	A projekt keretében közösségi-szolgáltató központ és piactér, zöld felületek, zöld sáv, parkok, közösségi célt szolgáló helyszínek, szabadtéri kondipark kialakítása, társadalmi integrációt és közösségfejlesztést szolgáló rendezvény-szervezés történik meg.	kulcs	2017-2020
1.2.	Zöld város kialakítása Tiszacsegén II. ütem	Az I. ütemen kívüli, további zöldfelületek, sportolásra, rekreációra, pihenésre alkalmas közösségi terek, kerékpárutak, járdák kialakítása valósul meg.	hálózatos	2021-2023
1.3.	Közüntézmények energiahatékonysági	A városközpontban koncentrálóóó közüntézmények energetikai fejlesztése a termálvíz és	hálózatos	2021-2023

	korszerűsítése, akadálymentesítés	biomassza hasznosításával a fűtési költségek csökkentése céljából, továbbá energiahatékonysági beruházások utólagos szigeteléssel, épületgépészeti fejlesztésekkel, akadálymentesítési munkálatok.		
1.4.	Ipari területhez vezető út kialakítása	A városközponttól délre elterülő, tervezett ipari terület megközelítését célzó útfejlesztés	hálózatos	2021-2023
1.5.	Helyi termékek fejlesztése, mezőgazdasági termékek feldolgozottságának növelése	A helyi termékek kialakítása (pl. halfeldolgozás) érdekében helyi vállalkozások és a szociális szövetkezet összefogásában, tevékenységének kiszélesítésével megvalósuló projekt.	lokális	2017-2020
1.6.	Ipari terület infrastrukturális fejlesztése	A városközponttól délre elterülő, tervezett ipari terület infrastrukturális fejlesztését, közművesítését célzó beruházás.	lokális	2021-2023
1.7.	Skanzen kialakítása	A népi építészet értékeit (lakóházait) valós helyén bemutató skanzen. A skanzen tervezett központja a Rákóczi utca 34. sz. alatt található helyi védett épület és telke.	lokális	2021-2023
1.8.	Helyi termékek bemutató és árusító helyszínének megteremtése	Helyi termékek bemutató és árusító helyszínének megteremtése, ami lehetővé teszi a helyben termelt, feldolgozott termékek bemutatását és árusítását.	lokális	2017-2020
1.9	Egészségház létrehozása	Egészségház létrehozása, melybe integrálásra kerülnek a településen elérhető egészségügyi alapellátások.	lokális	2021-2023

2. A Nyugati akcióterületen tervezett projektek:

4. sz. táblázat: A Nyugati akcióterületen tervezett projektek

Sorszám	Projekt megnevezése	Projekt rövid összefoglalása	Projekt típusa	Projekt ütemezése
2.1.	Gyógynövény-feldolgozó üzem kialakítása	Feldolgozó üzem kialakítása gyógynövények feldolgozása céljából.	lokális	2021-2023
2.2.	Zöldségsavanyító üzem kialakítása	Feldolgozó-savanyító üzem kialakítása mezőgazdasági	lokális	2021-2023

		termények, gomba feldolgozása céljából.		
2.3.	Olajsajtoló üzem kialakítása	Olajsajtoló üzem kialakítása olajprés, generátor beszerzésével.	lokális	2021-2023
2.4.	Közösségi terek kialakítása	Zöldfelületek, sportolásra, rekreációra, pihenésre alkalmas közösségi terek, kialakítása valósul meg.	hálózatos	2021-2023

3. A Keleti akcióterületen tervezett projektek:

5. sz. táblázat: A Keleti akcióterületen tervezett projektek

Sorszám	Projekt megnevezése	Projekt rövid összefoglalása	Projekt típusa	Projekt ütemezése
3.1.	Szociális városrehabilitációs program - programok	A Keleti városrészben található 1.sz. szegregátum, fejlesztése érdekében a társadalmi hátrányok kompenzálását célzó szociális, oktatási, foglalkoztatási, egészségügyi, közösségfejlesztési, anti-diszkriminációs és közbiztonsági programok megvalósítása történik. Közösségfejlesztést célzó, társadalmi integrációt segítő programok, a folyamatos szociális munka, és foglalkoztatási programok megvalósítása történik.	kulcs	2017-2020
3.2.	Szociális városrehabilitációs program - infrastruktúra	Szegénységgel sújtott területek infrastrukturális fejlesztései, pl. közösségi használatú szociális létesítmények, szociális mosókonyha, úthálózati, komfortfokozat javítását célzó lakásfejlesztések	lokális	2021-2023
3.3.	Közösségi terek kialakítása	Zöldfelületek, sportolásra, rekreációra, pihenésre alkalmas közösségi terek, kialakítása valósul meg.	hálózatos	2021-2023

4. A Turisztikai akcióterületen tervezett projektek:

6. sz. táblázat: A Turisztikai akcióterületen tervezett projektek

Sorszám	Projekt megnevezése	Projekt rövid összefoglalása	Projekt típusa	Projekt ütemezése
4.1.	Halnevelő- halfeldolgozó telep kialakítása feldolgozó üzemmel	Magas ásványi sókat kedvelő hal-és ráknevelő- telep kialakítása feldolgozó üzemmel.	lokális	2017-2020
4.2.	Egészségturisztikai fejlesztés	A fürdő egészségügyi és rekreációs szolgáltatásokkal történő fejlesztése.	lokális	2021-2023
4.3.	Kikötőfejlesztés, csónakház létesítése	Köztulajdonú kikötői infrastruktúra feltételeinek megteremtése (turistahajó fogadási feltételek kialakítása, csónakház, vízparti sétány létesítése) a Tisza-parton.	lokális	2021-2023

4.3. A településfejlesztési akciók összehangolt, vázlatos pénzügyi terve

Az ITS-ben tervezett projektek vázlatos pénzügyi tervének készítésekor több szempontot vettünk figyelembe. Azon projektek, melyek már elnyert pályázati forrással rendelkeznek, vagy annyira előkészítettek, hogy költségigényük egyértelműen meghatározható, konkrét megvalósítási forrást szerepeltettünk. Azon projektötletek, melyek előkészítettsége kevésbé előrehaladott, egy költségcsapot szerepeltettünk, mely közt levő költségből tervezetten megvalósítható az adott projekt. A projektek költségigényét akcióterületek szerint mutatjuk be.

1. A Központi akcióterületen tervezett projektek lehetséges forrása:

7. sz. táblázat: A Központi akcióterületen tervezett projektek

Sorszám	Projekt megnevezése	Projekt forrása (millió Ft)
1.1.	Zöld város kialakítása Tiszacsegén I. ütem	250
1.2.	Zöld város kialakítása Tiszacsegén II. ütem	80-100
1.3.	Közüntézmények megújuló energiával való fűtése, akadálymentesítése	250-300
1.4.	Ipari területhez vezető út kialakítása	80-100
1.5.	Helyi termékek fejlesztése, mezőgazdasági termékek feldolgozottságának növelése	60-80
1.6.	Ipari terület infrastrukturális fejlesztése	250-300
1.7.	Skanzen kialakítása	60-70
1.8.	Helyi termékek bemutató és árusító helyszínének megteremtése	8-10
1.9.	Egészségház létrehozása	100-150

2. A Nyugati akcióterületen tervezett projektek lehetséges forrása:

8. sz. táblázat: A Nyugati akcióterületen tervezett projektek

Sorszám	Projekt megnevezése	Projekt forrása (millió Ft)
2.1.	Gyógynövény-feldolgozó üzem kialakítása	25-30

2.2.	Zöldségsavanyító üzem kialakítása	25-30
2.3.	Olajsajtoló üzem kialakítása	25-30
2.4.	Közösségi terek kialakítása	35-40

3. A Keleti akcióterületen tervezett projektek lehetséges forrása:

9. sz. táblázat: A Keleti akcióterületen tervezett projektek

Sorszám	Projekt megnevezése	Projekt forrása (millió Ft)
3.1.	Szociális városrehabilitációs program - programok	40
3.2.	Szociális városrehabilitációs program - infrastruktúra	150-200
3.3.	Közösségi terek kialakítása	35-40

4. A Turisztikai akcióterületen tervezett projektek lehetséges forrása:

10. sz. táblázat: A Turisztikai akcióterületen tervezett projektek

Sorszám	Projekt megnevezése	Projekt forrása (millió Ft)
4.1.	Halnevelő- halfeldolgozó telep kialakítása feldolgozó üzemmel	100-150
4.2.	Egészségturisztikai fejlesztés	40-50
4.3.	Kikötőfejlesztés, csónakház létesítése	300-350

Célszerű megvizsgálni, hogy **milyen nagyságrendben állnak rendelkezésre pályázható európai uniós források az egyes operatív programokban**. Az ágazati operatív programok költségkerete nem áll rendelkezésre megyei bontásban, mivel országosan pályázhatók, míg a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program esetében megyei keretek vannak a 7. prioritás kivételével (CLLD). Azon operatív programokat vettük alapul, amelyek tartalmuknál fogva illeszkednek a jelen stratégiában tervezett projektekhez. A rendelkezésre álló források megadásakor összevetettük az operatív programok prioritásaiban rendelkezésre álló keretösszegeket a palyazat.gov.hu oldalon elérhető, IH által már megítélt támogatásokkal, így ezek különbségéből látszik, hogy prioritásonként mekkora forrás nincs még lekötve. Az alábbi táblázat mutatja a forráskereteket:

A stratégia az EU forrásokból finanszírozott operatív programok mellett számít az elkövetkezendő években a kiegészítő jelleggel rendelkezésre álló hazai finanszírozású fejlesztési források megjelenésére.

A 2021-2023 időszakban rendelkezésre álló források mértéke és a finanszírozható célok még nem ismertek.

Operatív Program neve	Prioritás neve	2014-2020 keret (millió Ft) MNB 2017.09.29. hivatalos deviza- árfolyamán számolva: 311,23 Ft/EUR	2017.III. negyedévben kötelezettségvállalással érintett (millió Ft)	Kötelezettségvállalással még nem érintett (millió Ft)
EFOP	1. Együttműködő társadalom	317 459	182 269	135 190
	2. Infrastrukturális beruházások a társadalmi együttműködés erősítése érdekében	178 176	91 341	86 835
	3. Gyarapodó tudástőke	295 404	246 448	48 956
	4. Infrastrukturális beruházások a gyarapodó tudástőke érdekében	153 125	129 140	23 985
	5. Pénzügyi eszközök alkalmazása a társadalmi együttműködés erősítése érdekében, valamint társadalmi innováció és transznacionális együttműködések	11 199	0	11 199
GINOP	1. KIS- ÉS KÖZÉPVÁLLALKOZÁSOK VERSENYKÉPESSÉGÉNEK JAVÍTÁSA	492 357	196 995	295 362
	2. KUTATÁS, TECHNOLÓGIAI FEJLESZTÉS ÉS INNOVÁCIÓ	525 237	359 786	165 451
	3. INFOKOMMUNIKÁCIÓS FEJLESZTÉSEK	141 546	71 464	70 082
	4. ENERGIA	70 200	0	70 200
	5. FOGLALKOZTATÁS	533 014	167 541	365 473
	6. VERSENYKÉPES MUNKAERŐ	136 081	57 350	78 731
	7. TURIZMUS	112 208	64 067	48 141
	8. PÉNZÜGYI ESZKÖZÖK	732 289	569 689	162 600

Operatív Program neve	Prioritás neve	2014-2020 keret (millió Ft) MNB 2017.09.29. hivatalos deviza- árfolyamán számolva: 311,23 Ft/EUR	2017.III. negyedévben kötelezettségvállalással érintett (millió Ft)	Kötelezettségvállalással még nem érintett (millió Ft)
KEHOP	1. A KLÍMAVÁLTOZÁS HATÁSAIHOZ VALÓ ALKALMAZKODÁS	325 216	341 575	-16 359
	2. TELEPÜLÉSI VÍZELLÁTÁS, SZENNYVÍZELVEZETÉS ÉS – TISZTÍTÁS, SZENNYVÍZKEZELÉS FEJLESZTÉSE	387 134	292 321	94 813
	3. HULLADÉKGAZDÁLKODÁSSAL ÉS KÁRMENTESÍTÉSSEL KAPCSOLATOS FEJLESZTÉSEK	124 555	106 599	17 956
	4. TERMÉSZETVÉDELMI ÉS ÉLŐVILÁGVÉDELMI FEJLESZTÉSEK	31 430	34 151	-2 721
	5. ENERGIAHATÉKONYSÁG NÖVELÉSE, MEGÚJULÓ ENERGIAFORRÁSOK ALKALMAZÁSA	309 618	227 516	82 102
TOP (Hajdú-Bihar megye)	1. Térségi gazdasági környezet fejlesztése a foglalkoztatás elősegítésére	18 543	18 124	419
	2. VÁLLALKOZÁSBARÁT, NÉPESSÉGMEGTARTÓ TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS	9 182	9 337	-155
	3. Alacsony széndioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés kiemelten a városi területeken prioritási tengely	12 487	11 558	929
	4. A helyi közösségi szolgáltatások fejlesztése és a társadalmi együttműködés erősítése	3 838	2 513	1 325

Operatív Program neve	Prioritás neve	2014-2020 keret (millió Ft) MNB 2017.09.29. hivatalos deviza- árfolyamán számolva: 311,23 Ft/EUR	2017.III. negyedévben kötelezettségvállalással érintett (millió Ft)	Kötelezettségvállalással még nem érintett (millió Ft)
	5. Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés	5 572	1 665	3 907
TOP	7. Közösségi szinten irányított városi helyi fejlesztések (CLLD)	45 811	3 264	42 547

4.4. Az akcióterületeken kívül végrehajtandó, a település egésze szempontjából jelentős fejlesztések és ezek illeszkedése a stratégia céljaihoz

Akcióterületen kívüli fejlesztések

11. sz. táblázat: Akcióterületen kívül tervezett projektek és ütemezésük

Sorszám	Projekt megnevezése	Projekt rövid összefoglalása	Projekt típusa	Projekt ütemezése
5.1.	Humán-erőforrás fejlesztés	Humán-erőforrás fejlesztés - a feldolgozó üzemekben tervezett tevékenységekhez kapcsolódó képzések (pl. gomba-, zöldség-, gyógynövény termesztő képzések) - munkaerő-piaci szolgáltatások, tréningek, mentorálás - adósságkezelési, életvezetési tanácsadások	kulcs	2017-2020
5.2.	Szennyvíz-csatorna hálózati fejlesztések	Szennyvíz-csatorna hálózati fejlesztések az egész településen a 100%-os kiépítettség megközelítése céljából	hálózatos	2021-2023
5.3.	Átfogó úthálózati fejlesztések	A várost megközelítő utak és a város egészén, de főként a turisztikai attrakciókhoz kapcsolódó útfejlesztések.	hálózatos	2021-2023
5.4.	Vágópont létesítése	Vágópont létesítése	lokális	2021-2023
5.5.	Településmarketing és kulturális programok	A város egészének és a település turisztikai látványosságainak ismertségét növelő kulturális, turisztikai programok, településmarketing tevékenységek megvalósítása tourinform iroda megerősítésével.	kulcs	2017-2020
5.6.	Turisztikai kerékpárút-hálózati fejlesztések	Turisztikai kerékpárút-hálózati fejlesztések a Tisza jobb parti töltésén és Hortobágy irányába.	hálózatos	2021-2023

Akcióterületen kívüli fejlesztések lehetséges forrása:

12. sz. táblázat: Akcióterületen kívül tervezett projektek költségbecslése

Sorszám	Projekt megnevezése	Projekt forrása (millió Ft)
5.1.	Humán-erőforrás fejlesztés	40-50
5.2.	Szennyvíz-csatorna hálózati fejlesztések	806
5.3.	Átfogó úthálózati fejlesztések	150-200
5.4.	Vágópont létesítése	100-110
5.5.	Településmarketing és kulturális programok	30-40
5.6.	Turisztikai kerékpárút-hálózati fejlesztések	1.200-1.500

Az akcióterületen kívüli projektötletek illeszkedése a stratégia céljaihoz:

A tervezett beavatkozások, fenti projektötletek, így a város és környezete ismertségét, idegenforgalmi látványosságait, attrakcióit bemutató kulturális programok, az ezt erősítő településmarketing tevékenységekkel együtt, illetve a település, illetve a turisztikai célterületek megközelíthetőségét javító úthálózati fejlesztések a gyorsabb megközelítés, a nagyobb turistaforgalom és az idegenforgalomban foglalkoztatottak számának növelése révén járul hozzá az ITS 1. stratégiai céljához, Tiszacsege foglalkoztatottsági helyzetének javításához. A foglalkoztatási helyzet javulásához járul hozzá a vágópont létesítése is a munkahelyek teremtésével.

A humán erőforrás fejlesztését célzó programokkal, főként a munkaerő-piaci szolgáltatásokkal, tréningekkel, foglalkoztatási mentorálással, illetve az iskolai végzettség növelésével a betervezett projektek a 2. stratégiai célhoz, a szegregációs folyamatok oldásához és az egyéni foglalkoztathatóság növelésén keresztül a városban élők foglalkoztatásának erősödéséhez járulnak tervezetten hozzá.

Az akcióterületen kívüli projektötletek hozzájárulnak a 3. stratégiai célhoz is, hiszen az átfogó út-és kerékpárúthálózati, szennyvízcsatorna-hálózati fejlesztések, illetve a betervezett kulturális programok hozzájárulnak ahhoz, hogy a településen élők otthonosan, jól érezzék magukat, szórakozzanak, kulturálódjanak a városban és vonzzák a turistákat.

5. ANTI-SZEGREGÁCIÓS PROGRAM

5.1. A szegregáció mérséklését vagy megszüntetését célzó intézkedések

Az alábbiakban a 314/2012. (XI.8.) Korm.rendelet 30.§ (2) c) pontja által előírt **Központi Statisztikai Hivatal legutolsó, 2011-es népszámlálási adatokra épülő adatszolgáltatása alapján** történik a szegregált és szegregációval veszélyeztetett területek bemutatása, helyzetének elemzése.

A település szegregált és szegregációval veszélyeztetett területeinek lehatárolása a Kormányrendelet előírása alapján a **szegregációs mutató segítségével** történik. A szegregációs mutató kifejezi a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és munkajövedelemmel nem rendelkezők arányát az aktív korúakon (15 –59 év) belül.

A mutató számítása a település területén belül területileg **egybefüggő tömbök** segítségével történik. A tömbök népszámlálási célra létrehozott, általában közterületek és/vagy természetes és mesterséges tereptárgyak (pl. vasútvonal, autópálya nyomvonala, vízfolyás partja), valamint rácshálós térinformatikai megoldás eredményeképpen kialakított, **településen belüli kisterületi egységek**.

A szegregációs mutató határértékei település típusok szerint eltérő: Tiszacsegére a **2000 főnél népesebb város** és községre vonatkozó értékek érvényesek, így:

13. sz. táblázat: Szegregációs mutató határértékei Tiszacsegén

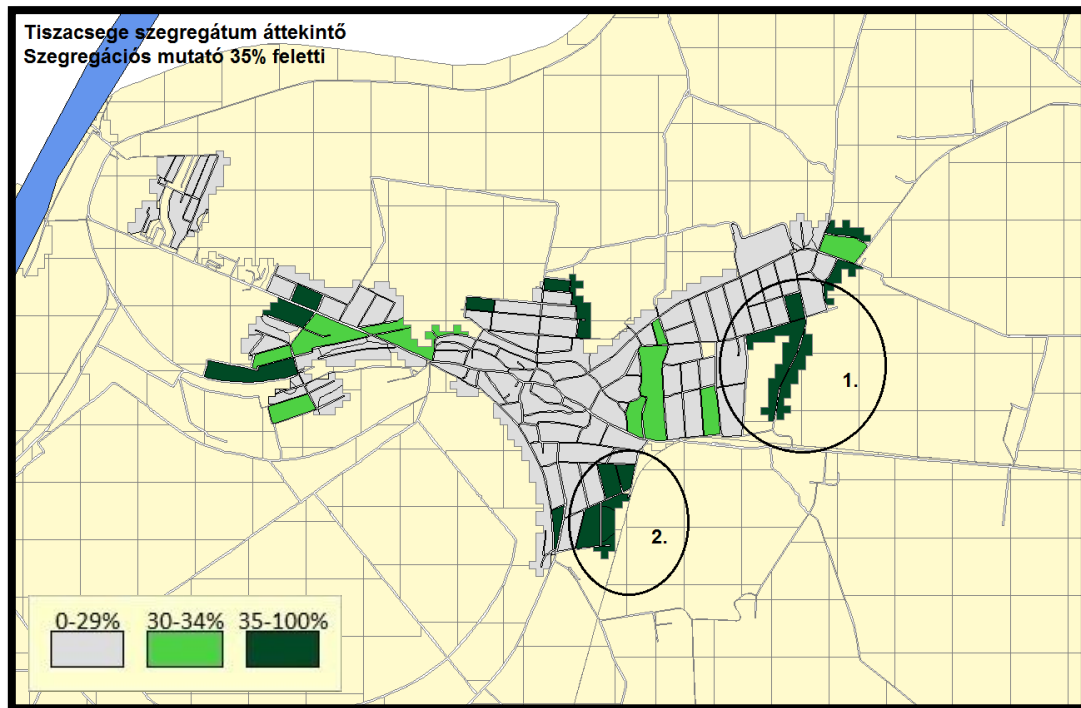
Településtípus	Szegregált terület	Szegregációval veszélyeztetett terület
Szegregációs mutató értéke a 2000 főnél népesebb városok és községek esetén	nagyobb egyenlő, mint 35%	nagyobb egyenlő, mint 30%, de kisebb, mint 35%

Forrás: 314/2012. (XI.8) Korm.rendelet 10. sz. melléklete

Az alábbi áttekintő térképen a KSH által szolgáltatott adatok és kartogramok alapján **Tiszacsege szegregátumai (35% feletti) és szegregációval veszélyeztetett (30- 35% közötti) területei** rajzolódnak ki.

A térképek olyan területeket is megjelenítenek, amelyek eleget tesznek ugyan a szegregációs mutató kritériumának, de alacsony népességszámuk, vagy intézeti háztartásban élők (pl.: kollégium, idősek otthona, hajléktalanszálló) miatt mégsem tekinthetők valódi szegregátumoknak. A térképeken bekarikázva szerepelnek azok a területek, amelyeken a magánháztartásokban élők száma meghaladja az 50 főt.

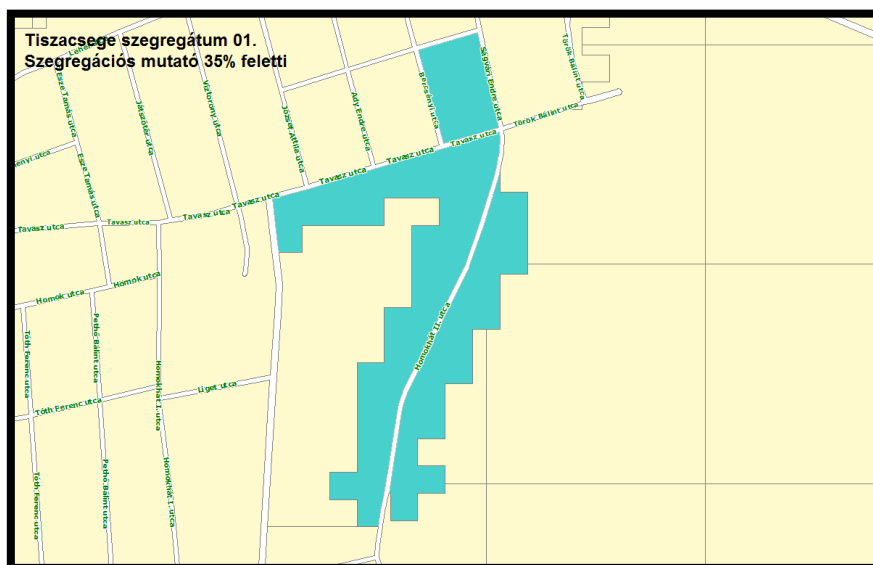
4. sz. ábra: Tiszacsege szegregátumai

Forrás: KSH Népszámlálási Főosztály, 2011

A fenti áttekintő térképen egyessel jelölt szegregált területet az alábbi kartogram részletezi, melyen látszik, hogy a szegregátum az alábbi utcákkal körül határolt területet jelenti: **a Bercsényi utca - Ságvári utca által közrefogott terület - Homokhát II. utca mindkét oldala - Tavasz utca déli része a Homokhát II. utca és a Névtelen utca között.**

5. sz. ábra: Tiszacsege 1. sz. szegregátuma

Forrás: KSH Népszámlálási Főosztály, 2011

Az 1. sz. szegregátum a település egészénél kedvezőtlenebb demográfiai és egyéb statisztikai mutatókkal jellemezhető, melyet az alábbi táblázat foglal össze. Az adatokat elemezve megállapítható, hogy az 1. sz. szegregátumban ugyan a település lakónépességének csupán 2,4%-a él, azonban a területen igen meghatározó módon **koncentrálódnak a társadalmi hátrányok: az itt élők fele legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezik, az aktív korú népesség 70%-át is meghaladja a területen élő, de munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya.**

14. sz. táblázat: Tiszacsege 1. sz. szegregátumának jellemző adatai

Mutató megnevezése	Város összesen	1. sz. szegregátum
Lakónépesség száma (fő)	4.592	112
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya (%)	16,6	17,0
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya (%)	59,2	64,3
Lakónépességen belül 60-X évesek aránya (%)	24,2	18,8
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	31,1	50,0
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában (%)	5,1	2,7
Lakásállomány (db)	2.090	42
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya (%)	22,5	19,0
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	47,2	70,8
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül (%)	20,7	45,8
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül (%)	48,7	28,9
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya (%)	48,9	57,9
Állandó népesség száma – a mutató a település egészére állítható elő, szegregátumokra nem	4.894	-
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya (%)	57,2	34,8
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya a lakónépességen belül (%)	57,6	56,3
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta) (%)	24,5	53,1
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya) (%)	11,9	30,6
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül (%)	19,5	13,2
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül (%)	7,5	2,6

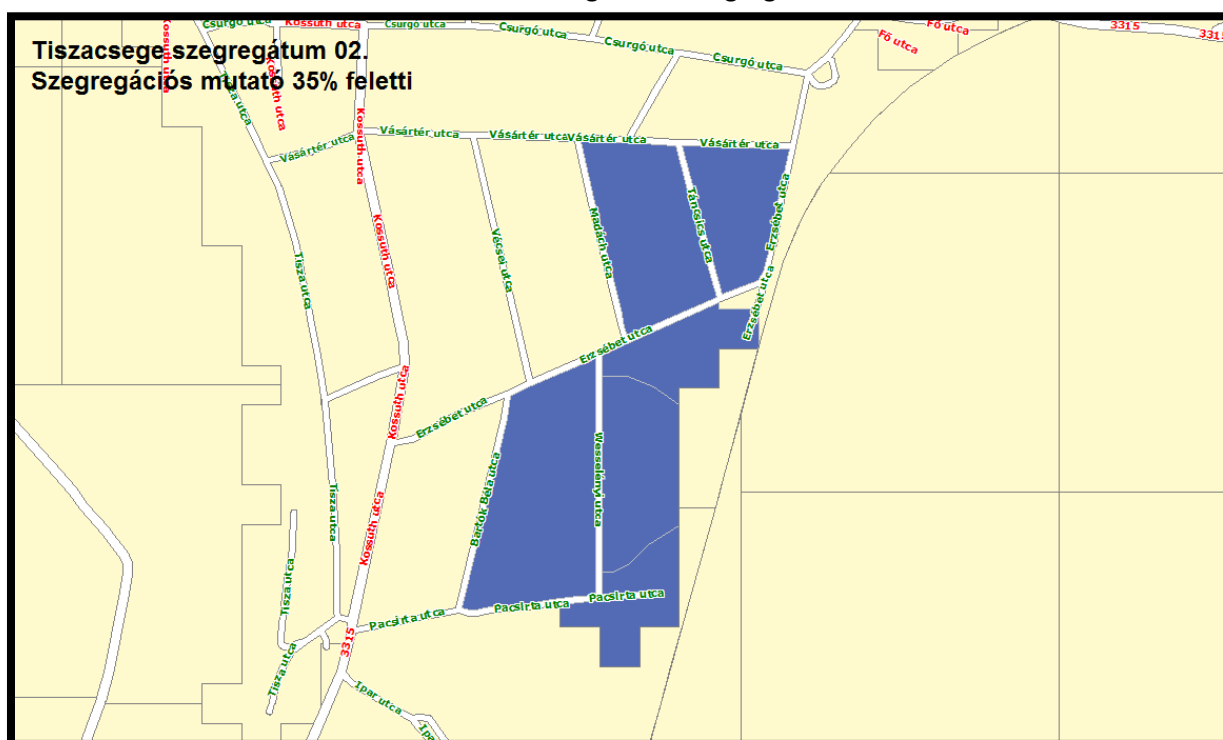
Forrás: KSH Népszámlálási Főosztály, 2011

Az 1. sz. szegregált területen **a munkanélküliségi ráta több mint kétszerese (53,1%)** a település egészére jellemző értéknek. A **legalább 360 napja munka nélkül lévők aránya is 2,5 szerese** a település egészén jellemző értéknek, azaz a munkanélküliség tartósan jelen van a területen. A **foglalkoztatott nélküli háztartások aránya közel 58%**, ami szintén **meghaladja még a magas városi értéket** is, ugyanakkor **a foglalkoztatottak aránya rendkívül alacsony (28,9%)** a vonatkozó korcsoporton belül, a

városi értéknél közel 20% ponttal alacsonyabb. A szegregátumban a vizsgált infrastrukturális mutatók nem kedvezőtlenebbek a városi értékeknél: az alacsony komfortfokozatú lakások aránya alacsonyabb ugyan, mint a városi érték, bár még így is magas: **minden ötödik lakás alacsony komfortfokozatú az 1. szegregátum területén.**

Tiszacsege 2. sz. szegregált területét az alábbi kartogram mutatja, melyen látszik, hogy a 2. sz. szegregátum az alábbi utcákkal körül határolt területen helyezkedik el: **Madách utca- Vásártér utca- Erzsébet utca- Erzsébet utca déli része- Wesselényi utca mindkét oldala- Pacsirta utca- Bartók Béla utca.**

6. sz. ábra: Tiszacsege 2. sz. szegregátuma

Forrás: KSH Népszámlálási Főosztály, 2011

Tiszacsege 2. sz. szegregátuma a település egészénél kedvezőtlenebb demográfiai és egyéb statisztikai mutatókkal jellemezhető, melyet az alábbi táblázat foglal össze. A 2. sz. szegregátum népessége meghaladja az előzőekben bemutatott szegregátum lakosságát - a település összes lakónépességének 4,3%-a él itt -, azonban az 1. sz. szegregátumhoz hasonlóan szintén koncentrálódnak a társadalmi és infrastrukturális hátrányok: az itt élők közel 60%-a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezik, egyetlen felsőfokú végzettségű lakos sem él itt, az aktív korú népesség 70%-át is meghaladja a területen élő, de rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya.

15. sz. táblázat: Tiszacsege 2. sz. szegregátumának jellemző adatai

Mutató megnevezése	Város összesen	2. sz. szegregátum
Lakónépesség száma (fő)	4.592	200
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya (%)	16,6	25,5
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya (%)	59,2	60,5
Lakónépességen belül 60-X évesek aránya (%)	24,2	14,0
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	31,1	59,5
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában (%)	5,1	0,0
Lakásállomány (db)	2.090	60
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya (%)	22,5	36,7
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	47,2	70,2
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül (%)	20,7	47,1
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül (%)	48,7	28,5
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya (%)	48,9	62,1
Állandó népesség száma – a mutató a település egészére állítható elő, szegregátumokra nem	4.894	-
Alacsony presztízssű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya (%)	57,2	67,6
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya a lakónépességen belül (%)	57,6	57,5
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta) (%)	24,5	56,5
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya) (%)	11,9	27,1
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül (%)	19,5	32,1
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül (%)	7,5	5,4

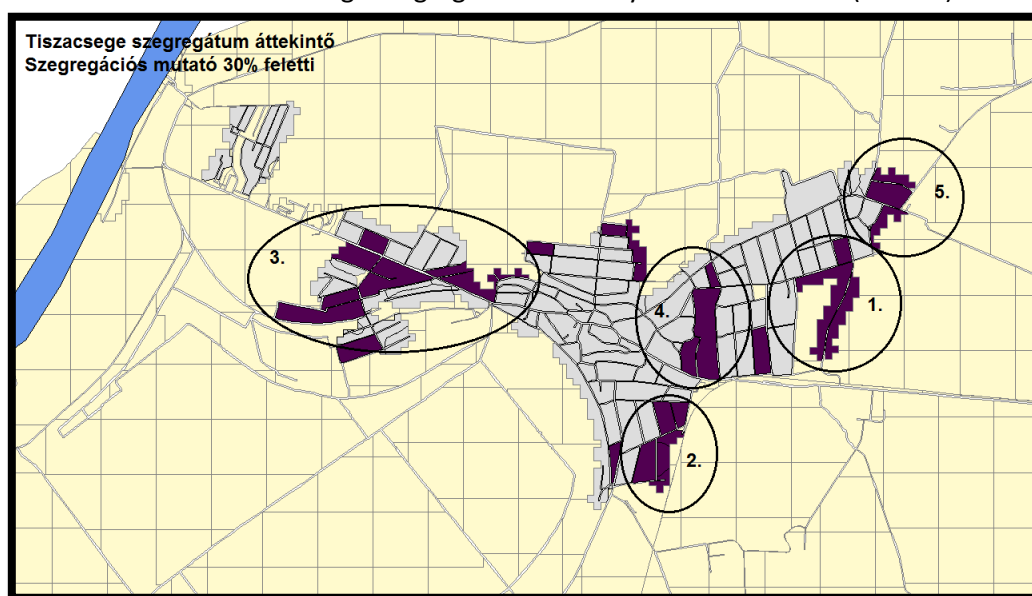
Forrás: KSH Népszámlálási Főosztály, 2011

Kiemelendő még a **2. sz. szegregátum korstruktúrája**, mely jelentősen eltér a város egészét jellemző **korcsoportos megoszlástól: rendkívül fiatalos a korszerkezet, az itt élő lakosok több mint negyede (25,5%) 14 év alatti fiatal**, miközben a **60 éven felüliek aránya rendkívül alacsony**, mindössze 14%, mely a város egészére vonatkozó arányszámtól közel 10 százalékponttal elmarad. A szegregátum gazdasági aktivitására az alábbiak jellemzők: **a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya kiemelkedően magas**, meghaladja a 62%-ot, **a foglalkoztatottak aránya kedvezőtlenül alacsony** (28,5%) a 15-64 éves népességen belül. **A munkanélküliségi ráta még az 1. sz. szegregátum magas arányát is meghaladja, 56,5%. A 2. sz. szegregátum infrastrukturális viszonyai is kedvezőtlenebbek a város egészére jellemzőnél: az alacsony komfortfokozatú lakások aránya rendkívül magas (36,7%), a lakott lakásokon belül a komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya 32% feletti, és az egyszobás lakások aránya kétszerese az 1. sz. szegregátumban jellemző aránynál.**

Az alábbi kartogramon **Tiszacsege szegregációval veszélyeztetett területei** találhatók, ahol a szegregációs mutató értéke meghaladja a 30%-ot. Öt ilyen terület jelölhető ki a KSH népszámlálási adatai alapján Tiszacsege belterületén, melyek elhelyezkedését az alábbi ábra mutatja, és melyek jellemzői a fejezet további részében kerülnek kifejtésre. Ki kell emelni, hogy az adatok alapján az öt szegregációval veszélyeztetett terület közül az 1. és a 2. számú megegyezik az 1. és 2. sz. szegregátum területével, melynek elemzését az előzőekben már megtettük.

A két szegregátumon túl **három szegregációval veszélyeztetett terület van** tehát **Tiszacsegén**, melyek az alábbi ábrán a 3., 4. és 5. számmal jelölt területek.

7. sz. ábra: Tiszacsege szegregációval veszélyeztetett területei (3.-4.-5.)

Forrás: KSH Népszámlálási Főosztály, 2011

A szegregációval veszélyeztetett területek határai:

3. számú terület:

Hataj utca északi oldala- Bocskai utca északi oldala- Eötvös utca mindkét oldala- Zátony I utca déli oldala- Bocskai utca déli oldala- Zátony IV. utca által közrefogott terület- Bocskai utca és Zátony V utca által közrefogott terület- Zátony VIII utca keleti oldala- Zátony VII utca déli oldala- Névtelen utca- Belterületi határ- Névtelen utca- Ürgés utca által közrefogott terület- Ürgés utca- Árpád utca

4. számú terület:

Teleki utca- Toldi utca- Csonka utca- Liszkai János utca- Fő utca- Rákóczi utca- Kinizsi utca- Temető utca- Tavasz utca

5. számú terület:

Török Bálint utca keleti oldala- Liszt Ferenc utca keleti oldala- Lehel utca- Török Bálint utca- Deák Ferenc utca északi oldala- Lehel utca

Az alábbiakban Tiszacsege három (3.-4.-5. sz.) **szegregációval veszélyeztetett** területének összehasonlító bemutatását tesszük meg, a területre jellemző legkedvezőbb, vagy legkedvezőtlenebb mutatók kiemelésével. Ezen **területek helyzetének feltárása azért kiemelkedően fontos, mert megelőző lépések, illetve célzott beavatkozó intézkedések megtételével lassíthatók a területre jellemző hátrányos folyamatok, illetve segítségükkel elkerülhető a további állapotromlás.** Külső beavatkozás nélkül azonban konzerválódhat az elmaradott állapot.

16. sz. táblázat: Tiszacsege szegregációval veszélyeztetett területeinek jellemzői

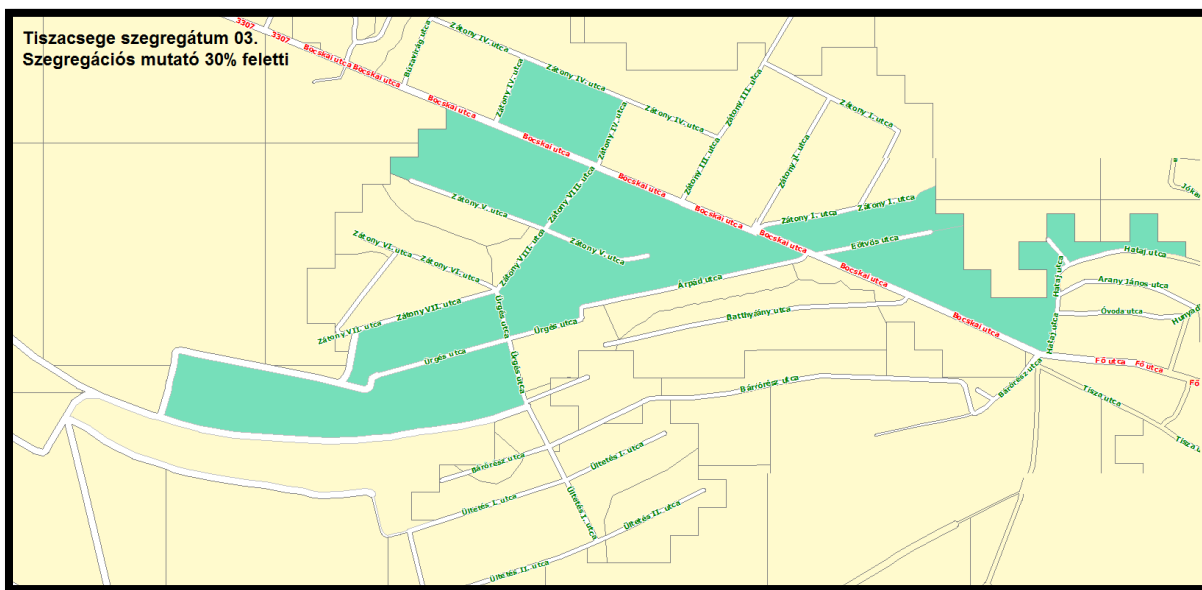
Mutató megnevezése	Város összesen	Tiszacsege szegregációval veszélyeztetett területei		
		3.sz.	4.sz.	5.sz.
Lakónépesség száma (fő)	4.592	194	106	83
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya (%)	16,6	16,0	17,0	25,3
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya (%)	59,2	53,1	64,2	57,8
Lakónépességen belül 60-X évesek aránya (%)	24,2	30,9	18,9	16,9
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	31,1	43,7	42,6	56,3
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában (%)	5,1	0,7	5,3	2,0
Lakásállomány (db)	2.090	84	55	31
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya (%)	22,5	31,0	30,9	45,2
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	47,2	59,2	54,4	62,5
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül (%)	20,7	35,0	32,4	45,8
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül (%)	48,7	35,2	41,9	35,8
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya (%)	48,9	60,2	55,1	51,6
Állandó népesség száma – a mutató a település egészére állítható elő, szegregátumokra nem	4.894	-	-	-
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya (%)	57,2	70,5	38,7	57,9
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya a lakónépességen belül (%)	57,6	68,6	58,5	66,3
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta) (%)	24,5	27,9	29,5	32,1
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya) (%)	11,9	16,4	15,9	7,1
A komfort nélküli, félkomfortos és szükség-lakások aránya a lakott lakásokon belül (%)	19,5	33,8	26,1	44,4

Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül (%)	7,5	20,8	2,2	7,4
---	-----	------	-----	-----

Forrás: KSH Népszámlálási Főosztály, 2011.

A 3. számmal jelölt szegregációval veszélyeztetett terület kiemelendő a **kivételesen előregedő** **korstruktúrája** miatt a három vizsgált terület közül, hiszen a **60 éven felüli lakosságának aránya majdnem 31%**. Ezzel az értékkel a város egészére jellemző 24%-os mutatót egyedüli területként jelentősen meghaladja. Ez az a terület, ahol a **foglalkoztatott nélküli háztartások aránya meghaladja a 60%-ot** és ahol a megfelelő korcsoporton belül (15-64 évesek) a **foglalkoztatottak aránya a legalacsonyabb, 35,2%**. Ezen a területen az **alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya rendkívül magas, 70%-ot meghaladó mértékű.**

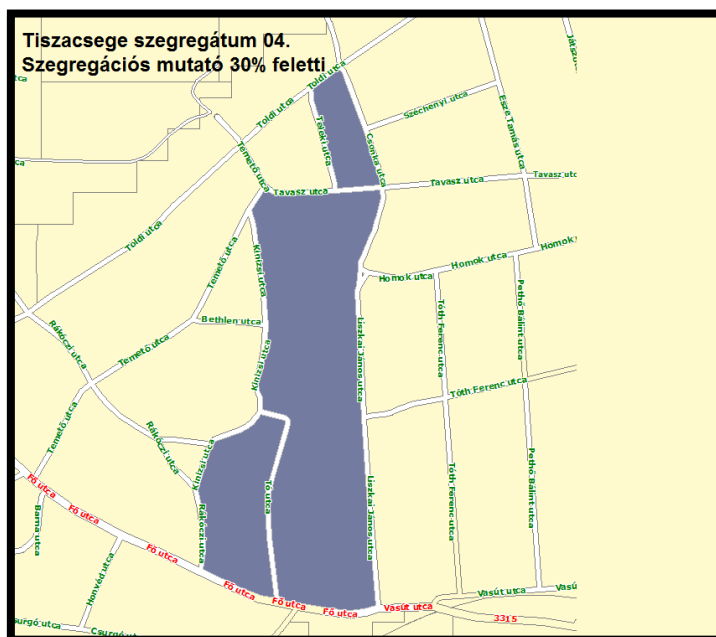
8. sz. ábra: A 3. számmal jelölt, szegregációval veszélyeztetett terület

Forrás: KSH Népszámlálási Főosztály, 2011.

A 4. számmal jelölt szegregációval veszélyeztetett terület a három vizsgált terület közül a legkevésbé jellemezhető kiugró értékekkel. A munkanélküli ráta a területen 29,5%, mely alacsonyabb az 5.sz. de magasabb az előzőekben jellemzett 3.sz. területnél. Bár kedvezőbb a gazdaságilag nem aktív népesség aránya a másik két veszélyeztetett területhez képest, azonban az érték még így is magas: 58,5%.

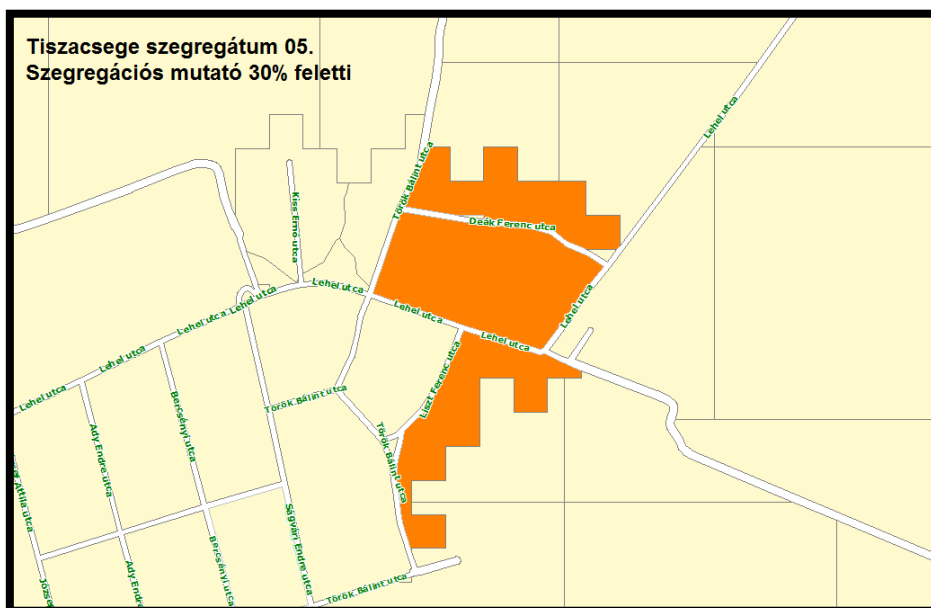
9. sz. ábra: A 4. számmal jelölt szegregációval veszélyeztetett terület

Forrás: KSH Népszámlálási Főosztály, 2011.

Az 5. számmal jelölt szegregációval veszélyeztetett terület igen **fiatalos** **korstruktúrájú** terület, a **0-14 évesek aránya rendkívül magas, 25,3%**. A három vizsgált terület közül itt a **legkedvezőtlenebb, legmagasabb két mutató: a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők (56,3%) és a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya (62,5%)** is az aktív korúakon belül.

10. sz. ábra: Az 5. számmal jelölt szegregációval veszélyeztetett terület

Forrás: KSH Népszámlálási Főosztály, 2011.

Ezen a szegregációval veszélyeztetett 5. sz. területen nemcsak a demográfiára és gazdasági aktivitásra vonatkozó mutatók **kedvezőtlenek**, hanem **az infrastrukturális viszonyok is**, melyet jól mutat az is, hogy **az alacsony komfortfokozatú lakások aránya duplája** a település egészére jellemző értéknek, meghaladja a 45%-ot. A **komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások lakásokon belüli aránya is több mint kétszerese a városi értéknek.**

A szegregátumokban, szegregációval veszélyeztetett területeken a **közművel való ellátottság** összességében megfelelő, a **víz és az elektromos hálózati gerincvezeték** rendszer teljes mértékben, a szennyvíz gerinc-vezeték néhány utca kivételével kiépített, azonban sok utcában nincs gázvezeték. A közüzemi költségek miatt a **gerinchálózatra történő bekötés** nagyon sok lakás esetében nincs megoldva, a tartozások miatt pedig sok lakásban szüneteltetik a szolgáltatásokat, a villanyórát is több helyen leszerelte a szolgáltató. Az **utak kiépítettsége** a területen alacsonyabb, mint a városi átlag. Az utak burkolattal történő ellátása összefügg azzal az önkormányzati rendelettel miszerint csak ott támogatott az út aszfaltozása, ahol már ki van építve a teljes közmű, és a lakók – akár több hónapos kamatmentes részletfizetési lehetőséggel is – hozzájárulnak az út megépítéséhez. A részben kiépítetlen úthálózat problémát jelent az idősek és a rászorultak esetében, mivel csapadékos időben a mentő vagy egyéb gépjármű nem tudja megközelíteni az egyes utcákat. A házak előtti területek kezelése más városrészekhez képest rendkívül elhanyagolt. Ennek következménye, hogy a vízelvezető árok eltűntek, a csapadékvíz elvezetése és szikkasztása nem megoldott.

Az önkormányzati adatok szerint a **segélyezettek** jelentős része a szegregátumokban, illetve a szegregációval veszélyeztetett területeken él. A szegregátumok háztartásaiban élők döntő többsége a segélyekből származó jövedelmét alkalmi munkával (főként mezőgazdasági idénymunkával) egészíti ki. A szegregátumokban élők számára **rendszeres természetbeni támogatásokat** (élelmiszer, ruhaneműk) nyújt a Családsegítő Szolgálat, a Gyerekjóléti Szolgálat, valamint a Máltai Szeretetszolgálat. Az Önkormányzat a kötelező és vállalt (iskolatej, szemétszállítási díjkedvezmény, ösztöndíj) szociális támogatásokat ezeken a területeken is biztosította.

5.2. A fejlesztések szegregációs hatásának kivédésére hozott intézkedések

Tiszacsege Város Önkormányzata **az elmúlt években számos konkrét intézkedést tett a település szegregációs folyamatainak lassítása, megállítása érdekében.** Ezen megtett lépések (pl. cselekvési tervek, programok, stratégiák megalkotása; célzott pályázati tevékenységek) az alábbiak:

Közüoktatási Esélyegyenlőségi Program megalkotása

Tiszacsege Város Önkormányzata 17/2009. (II.11.) KT. számú határozatával alkotta meg Közüoktatási Esélyegyenlőségi Programját. Tiszacsege közüoktatási esélyegyenlőségi programjában több feladatot is meghatározott, egyebek mellett intézkedéseket kell végrehajtani annak érdekében, hogy a **HH, HHH és SNI tanulók képzéséhez az iskolák megfelelő szakmai és technikai háttérrel rendelkezzenek.** Meg kell vizsgálni a középiskolai intézményekben, hogy a továbbtanulás szempontjából milyen a HH és HHH tanulók eloszlása. A cél, hogy ezek a tanulók is minél nagyobb számban, a 16 éves korig tartó tankötelezettség végéig vegyenek részt a középiskolai oktatásban. Az arányokat közelíteni kell egymáshoz. Cél, hogy a **hátrányos helyzetű tanulók is vegyenek részt a szakkörökön, tanórán kívüli programokon, ösztöndíjprogramokban.** A programokat a továbbiakban is ismertetni kell az érintettekkel. Az országos kompetencia-méréseken a lakóterület iskoláinak teljesítménye átlag körüli, az intézményeknek elemezni kell az eredményeket, külön figyelmet fordítva a **HH/HHH tanulók kompetencia-méréseinek eredményeire,** szükség esetén külön **intézkedési tervet kell kidolgozni.** A lakóterületen az iskola minden évben pályázat útján igényelt és működtet integrációs, képesség-kibontakoztató támogatást – hasonló támogatások felkutatása, igénylése mindenképpen fontos lépés lenne az esélykülönbségeket redukáló úton. Szükséges a bemeneti mérés: az elsős tanító az elsőbe induló hátrányos helyzetű gyermekeknél felmérné az elsődleges szocializációs hiányt, és azt, hol lehet a tanulási folyamatban zavarra számítani. A fejlesztő pedagógus szeptembertől egyéni fejlesztési tervet dolgozna ki, majd háromhavonta vizsgálná a haladást. **Támogatói, mentori szolgáltatással** életútkövetést kell végezni a tanulás folyamata alatt, ezzel teremthető meg a sikeres előmenetel, nyomon követhető a lemorzsolódás, annak okainak vizsgálata és a következtetések levonása. A dokumentum aktualizálása szükséges.

Szociális Szolgáltatásszervezési Koncepció megalkotása

Tiszacsege Város Önkormányzata 2014-ben a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. tv. 9.§ (3) értelmében elkészítette és elfogadta **a településen élő szociálisan rászoruló személyek részére biztosítandó szolgáltatási feladatok** meghatározása érdekében szolgáltatástervezési koncepcióját, melyet 2016. decemberében felül vizsgált. A koncepció alapját a statisztikai adatokon túlmenően egy 500 elemes kérdőíves felmérés képezte. Tiszacsege Város lakosainak nyújtott szociális ellátások a megyei koncepcióban vázolt irányelvekhez igazodnak. A dokumentum megállapítja, hogy a településen működő szociális (nappali) intézményi rendszer képes arra, hogy a városban jelentkező szociális igényeket ellássa. A koncepció leírja, hogy a szociális szolgáltatásokat úgy kell tervezni és szervezni, hogy biztosítani tudja a kiemelten veszélyeztetett rétegek ellátásba való bevonását. Az abban foglalt **célok megvalósítása továbbra is aktuális,** melynek során alapvető feladatok: a) **családsegítés, gondozás, beilleszkedést segítő programok szervezése és életvezetési tanácsadás.** b) idősek bentlakásos otthonának kialakítása, c) az idős, egyedül élő emberek

ellátása a meglévő intézményrendszer keretében, illetve a civil szervezetek közreműködésével, d) a rendkívüli élethelyzetbe önhibájukon kívül került családok, személyek, költségvetési keretek közötti támogatása a jogszabályi előírásoknak megfelelően, e) munkahelyteremtés elősegítése a jogszabályi lehetőségek keretein belül. A dokumentum aktualizálása szükséges.

Helyi Esélyegyenlőségi Program megalkotása

Tiszacsege Város képviselőtestülete 106/2013 (VI.26.) KT sz. határozatával fogadta el, majd 90/2015 (VI.29) KT sz. határozatával vizsgálta felül a **Helyi Esélyegyenlőségi Programjában (HEP) foglalt célkitűzéseket**. A program célja az egyenlő bánásmód és az esélyegyenlőség biztosítása a közszolgáltatásokhoz való hozzáférésben; a diszkrimináció és szegregációmentesség biztosítása; illetve a foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy, az oktatás és a lakhatás területén feltárt problémák komplex kezelése. A dokumentumban a mélyszegénységben élők és romák esélyegyenlőségi célcsoport estében a feltárt problémák között szerepel ezen társadalmi csoportban a munkanélküliség magas aránya, a szakképzettség hiánya. Ugyancsak komoly probléma az hitelfelvétel, eladósodás, rezsitartozás csapdája. A gyerekek hátrányos helyzetének elsődleges oka a szülők munkanélkülisége, pénztelensége. A Helyi Esélyegyenlőségi Program helyzetelemzésében feltárt problémák jelentős részére választ adhatnak a TOP-5.2.1 projektben megvalósítani tervezett beavatkozások, akciók.

A város által megvalósítani tervezett városrehabilitációs projektek tervezésekor és megvalósításakor is törekszik arra, hogy a illeszkedjenek a HEP-hez, az abban foglalt Intézkedési tervhez. Az projektet úgy tervezi, hogy a kialakításra/megújításra kerülő terek, épületek és funkciók mindannyiuk számára akadálymentesen elérhetőek legyenek, illetve törekszik arra, hogy a projekt megvalósításába és fenntartásába hátrányos helyzetű személyeket is bevonjon. Néhány előirányzott **HEP intézkedés** (I. és VII. számú) megvalósult, illetve folyamatosan érvényesül, az alábbiak megvalósítása azonban **nem teljes körűen, vagy csupán részlegesen valósult meg, így az abban foglalt célok, feladatok továbbra is megoldásra várnak**. Ilyenek: II. Adósságkezelési tanácsadás a romák és mélyszegénységben élők, eladósodásának kezelése érdekében; III. A roma és mélyszegénységben élő gyermekek szülői hátterének megerősítése, a szülők foglalkoztatási esélyének növelése, az elsődleges munkaerőpiacon való elhelyezkedés érdekében, képzések segítségével; IV. A nők foglalkoztatási esélyének növelése, az elsődleges munkaerőpiacon való elhelyezkedés érdekében, képzések segítségével; V. Adatbázis létrehozása a nők körében az esélyegyenlőség megvalósulásának elemzése érdekében; VI. Bentlakásos idők otthonának létesítése.

Integrált Városfejlesztési Stratégia és Anti-szegregációs terv készítése

Tiszacsege 2012-ben elfogadott Integrált Városfejlesztési Stratégiája (IVS) tartalmazott anti-szegregációs fejezetet, mely rögzíti, hogy [...] az önkormányzat „A hatósága, felügyelete alá tartozó szervek és intézmények tekintetében kötelezővé teszi, hogy döntéseik, tevékenységük során a kialakult területi és/vagy etnikai szegregációs folyamatok megfordítására törekedjenek, azok szegregációt semmilyen formában nem idézhetnek elő.”

Az IVS anti-szegregációs célrendszere az alábbi volt:

Tiszacsege IVS anti-szegregációs céljai

Átfogó cél	A telepeken élők jelenlegi és jövőbeli életminőségének javítása, a lakóterület vonzerejének növelése az újonnan betelepülő lakók számára		
Tematikus célok	Kitörési lehetőségek biztosítása	A szociális és jövedelmi helyzet javítása	A városrész élhetőségének fejlesztése, vonzó környezet kialakítása az újonnan betelepülők részére
Részcélok	▪ A minőségi oktatáshoz való hozzáférés esélyegyenlősége ▪ A tanulás fizikai, pénzügyi feltételeinek biztosítása	▪ A foglalkoztathatóság javítása ▪ Munkaerő-piaci re-integráció ▪ Lakhatási feltételek javítása ▪ Egészségi mutatók javítása	▪ Közösségi terek létrehozása és szolgáltató funkciók fejlesztése, kialakítása ▪ Szeméttlerakó helyek bővítése, az illegális szeméttlerakók felszámolása ▪ Az alap infrastruktúrák, utak, járdák, kerékpárutak aszfaltozása, buszmegállóhelyek kialakítása

Forrás: Tiszacsege Integrált Városfejlesztési Stratégiája, 2012

A tematikus célok eléréséhez elengedhetetlenek az alábbiak:

- Meg kell erősíteni a kompetencia fejlesztés területeit, nagyobb figyelmet kell fordítani a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók **tanulmányi teljesítményének** fokozására, **motiváltságuk növelésére**.
- Az esélyegyenlőség, diszkriminációmentesség és a szegregációmentesség érvényesítése érdekében a HHH és az SNI gyermekek, tanulók integrált nevelésével-oktatásával a **társadalmi integráció** segítése;
- A **roma oktatási, felzárkóztató program** (népismeret, kommunikáció-fejlesztés, szocializáció-fejlesztés, képességfejlesztés) és a szaktantárgyi felzárkóztatás (tanoda-program) megvalósítása, mellyel cél, hogy az általános iskola után minél nagyobb arányban tanuljanak tovább a roma gyerekek, akár az érettségit, akár szakmát adó intézményben. A gyermekek mellett azonban segíteni kell a családokat is olyan fejlesztő programokkal, amelyek elősegítik a családtagok jövedelemszerző tevékenységének a javulását – ez az egészségi állapot és az önbecsülés javulását is magával hozhatja.
- A szegregátumban élő hátrányos helyzetű csoportok életviszonyának javítása érdekében **átfogó átképzési-képzési rendszert kell bevezetni**, amely nem csak az egyénekre, hanem rendszerszemléletű módon a családokra, csoportokra és közösségekre is kiterjeszthető. Ennek egyik eszköze lehet a lakosság folyamatos tájékoztatása, városrészi fórumok rendezése, amelyek révén előkészíthető a területekre beköltöző **alacsony státuszú családok befogadása**. A társadalmi és gazdasági téren a hátrányos helyzetű réteghez tartozók számára a megfelelő szintű jövedelem és életszínvonal eléréséhez szükséges **képességek, készségek információk megszerzésének biztosítása** is prioritást kell, hogy kapjon.
- A szociális programoknak széles spektrumot kell felölelniük, a foglalkoztatási, képzési programoktól kezdve a lakhatás biztonságát fenyegető hátralekös problémák kezeléséig. Meg kell

teremteni a szociális gazdaság feltételeit, **speciális foglalkoztatási programokat** kell kidolgozni. A **közmunka** átmeneti megoldás, a cél a tartós foglalkoztatás lenne. Az egyéni érvényesülést gátló tényezők egyike ugyanis a telepszerű környezeti hatások, amelyek a fiatalokra hosszabb távon rossz hatással vannak.

- A hátrányos helyzetűek, a szegregált területen lakók foglalkoztatási helyzetének javítása céljából Tiszacsege Város Önkormányzata a tulajdonát képező, mezőgazdasági művelésre alkalmas ingatlanokból **térítésmentesen földhasználati lehetőséget** is nyújt, segítve az ilyen irányú munkát végzők pályázati lehetőségeinek felkutatását és az eszközök beszerzésére irányuló pályázást.
- A lakóterületen élők erősen szegregált környezetben élnek, a **lakhatási körülmények károsíthatják az itt élők egészségét, amely tovább rontja a munkaerő piaci helyzetüket**. Az itt élők többnyire nincsenek tisztában életmódjuk és szegénységük egészségkárosító hatásával, ezért meg kell teremteni a jobb egészségkultúra előfeltételeit (pl. prevencióval, felvilágosítással).
- Tiszacsege Város Önkormányzata a helyi Roma Nemzetiségi Önkormányzattal együtt vizsgálja egy **közösségi, illetve szolgáltató, kereskedelmi egység kialakításának** lehetőségét a városközpontban.

Tiszacsege város 2012-es Antiszegregációs Programjában az Önkormányzat az alábbi táblázatban szereplő intézkedések megvalósítását vállalta. A vállalatoknak az ITS készítéséig történt megvalósulását a táblázat második oszlopa tartalmazza.

Vállalás	Eredmény
Komplex pályázatot nyújt be szociális városrehabilitáció megvalósítása érdekében, a pályázatba – lehetőségei szerint – következetesen beépíti az Antiszegregációs Tervben foglaltakat, és megteremti a feltételeket a szegregáció további növekedésének megállítása és a fokozatos felszámolás biztosítása érdekében	2016-ban sikerrel nyújtotta be pályázatait a TOP-5.2.1. és TOP-2.1.2 felhívásokra.
Folyamatosan figyelemmel kíséri az esélyegyenlőség, a deszegregáció és az integráció előmozdítását szolgáló szakmai és pénzügyi uniós, országos, regionális, megyei forrásokat és azok elérése érdekében lépéseket tesz, továbbá ez irányú tevékenységét évente értékeli;	Megvalósul, folyamatosan működik
Rendszeresen áttekinti és értékeli az esélyegyenlőség érvényesülését az oktatás, a foglalkoztatás, a lakhatás, a szociális és társadalmi hozzáférés területein, az értékelés során szükségesnek mutató korrekciós beavatkozásokat elvégzi és megjeleníti a város esélyegyenlőségi dokumentumaiban (közoktatási esélyegyenlőségi terv és intézkedés dokumentuma, települési esélyegyenlőségi terv, foglalkoztatásra vonatkozó esélyegyenlőségi terv, Antiszegregációs Terv);	Megvalósul, folyamatosan működik
Folyamatosan bevonja az alacsony státuszú lakosságot valós munkaerő-piaci igényekre épülő képzésekbe, átképzésekbe;	Megvalósul, folyamatosan

	működik. Igényfelmérés után a közmunka-programok keretében állatgondozó, zöldség és gyümölcs feldolgozó, konyhai kisegítő, és mezőgazdasági munkás képzések indultak.
Kiemelt feladatként kezeli az alacsony státuszú népeességhez tartozók a normál, elsődleges munkaerő-piacra való be-, és visszajuttatását;	Folyamatosan megvalósul
Létrehoz egy esélyegyenlőségi referens státuszt, és a megfelelő szakembert a Polgármesteri Hivatal rendszerében foglalkoztatja;	Megvalósult, alkalmaz esélyegyenlőségi referenst
Támogatja a roma polgárőrség felállítását;	Nem valósult meg.
Az IVS-ben és az Antiszegregációs Tervben rögzített elveknek megfelelően minden eszközzel segíti, hogy a szegregátum statisztikai mutatói a szociális városrehabilitációt követően javuljanak.	A TOP-5.2.1 és TOP-2.1.2 pályázat előrehaladásával folyamatosan megvalósul

Ahogy azt a fenti táblázat is mutatja, az IVS anti-szegregációs tervfejezetében az Önkormányzat által **vállaltak jelentős részben megvalósultak, vagy megvalósulásuk jelenleg is folyamatban van**, vannak azonban olyan elemek, melyek megvalósítása még várat magára.

Pályázati források bevonása a szegregációs folyamatok megállításába:

Az elmúlt években több olyan fejlesztés, pályázat is megvalósult, melynek közvetett vagy közvetlen anti-szegregációs hatásai voltak. Ezek közül a legjelentősebbek az alábbiak:

- **Tiszacsegei Városi Óvoda és Bölcsőde fejlesztése** (ÉAOP 4.1.1/2F-2f Oktatás-nevelési intézmények fejlesztése)
- **Referencia-intézmények országos hálózatának kialakítása** és felkészítése a tiszacsegei Városi Óvoda és Bölcsődében (TÁMOP 3.1.7-11/2 Referencia-intézmények országos hálózatnak kialakítása és fejlesztése)
- **Kompetencia területek fejlesztése** a jövő oktatásáért Tiszacsegén (TÁMOP 3.1.4-08/2 Kompetencia alapú oktatás. Egyenlő hozzáférés - Innovatív intézményekben)
- **Hátrányos helyzetű fiatalok foglalkoztatása** a Tiszacsege Fejlődéséért Alapítványnál (TÁMOP 1.4.1-12/1 Hátrányos helyzetű célcsoportok foglalkoztatásának támogatása a nonprofit szervezetek foglalkoztatási kapacitásának erősítésével)
- **A Tiszacsegei Fekete István Általános Iskola innovatív fejlesztése** (TÁMOP 3.1.4.C-14 Innovatív iskolák fejlesztése 2. ütem)
- **"Oktató és Közösségfejlesztő Ház létrehozása az életminőség javításáért"** (ÉAOP 5.1.3 A Régiós civil szervezetek infrastrukturális feltételeinek fejlesztése)
- Kistérségi Startmunka mintaprogram – **hátrányos helyzetű személyek közfoglalkoztatása, képzése, képesítéshez juttatása**

5.3. A szegregációt okozó folyamatok megváltoztatására, hatásuk mérséklésére teendő intézkedések

Ahhoz, hogy a szegregációt okozó folyamatok megváltoztathatók legyenek, illetve **hatásuk mérséklésére megfelelő és hatékony intézkedéseket lehessen tenni, fontos, hogy** a szegregációs okok feltárása megtörténjen és az ellenük hozott intézkedések egy irányba mutassanak, **a tervezett intézkedések egymás hatását erősítsék, egymással szinergiában valósuljanak meg.** A stratégiai szemlélet jegyében ehhez szükséges kijelölni a kisváros anti-szgergációt szolgáló céljait, melyeknek összhangban kell lenniük a város Helyi Esélyegyenlőségi Programjában megfogalmazott célokkal.

Az ITS anti-szegregációs céljai:

Tiszacsege alapvető célja, hogy **a kisvárosban az élet minden területén megvalósuljon az egyenlő esélyű hozzáférés, az esélyegyenlőség és az integráció biztosításának elve.** Ennek a célnak az elérése csak széleskörű **együttműködésen** alapulva, **számos beavatkozás együttes megvalósításával érhető el,** ahol a szociális, képzési, foglalkoztatási, oktatási, valamint a szolgáltatásokhoz való hozzáférést javító intézkedések mellett a lakhatási feltételek biztosítása is megvalósul.

		Stratégiai célok:
Horizontális cél:	Esélyegyenlőség	Oktatási integráció megvalósulása
		Alacsony státuszú lakosság foglalkoztatási helyzetének javulása
		Szolgáltatásokhoz való hozzáférés szintjének javulása
		Lakhatási integráció megvalósulása

A település számára fejlődésének előfeltétele, hogy az esélyegyenlőséget, a szegregáció-mentességet biztosítsa **a város minden fejlesztési beavatkozásánál, annak figyelembe vételével tervezze és valósítsa meg intézkedéseit, hogy azok nem járulhatnak hozzá** a településen belüli, vagy kívüli **szegregáció kialakulásához és erősödéséhez.** Az alacsony státuszú lakosok integrációja előmozdításának elengedhetetlen feltétele az egyenlő esélyű szolgáltatásszervezés-, tervezés biztosításán túl olyan szolgáltatások tervezése és megvalósítása is, amelyek csökkentik munkaerő-piaci hátrányaikat, javítják foglalkoztatási esélyeiket és életminőségüket. Mindezek érdekében az alábbi – infrastruktúra javítására és az emberek és közösségek fejlesztésére irányuló – intézkedések tervezettek a településen:

I. Az oktatási integrációt szolgáló intézkedések:

Az esélyteremtés legfontosabb eszközét a megfelelő színvonalú és mindenki számára hozzáférhető oktatás jelenti. Ennek eléréséhez elengedhetetlen a településen

- az óvodai nevelésben és iskolai oktatásban résztvevő feladat-ellátási helyek között a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek felmérése, egyenletes eloszlásának biztosítása,
- az óvodás gyermekek körében fel kell mérni a sajátos nevelési igényű (SNI) és a beilleszkedési, tanulási és magatartási problémákkal (BTM) küzdő gyermekeket.
- az óvodákban heti egy alkalommal szükséges a rossz szociális helyzetben élő családok kisgyermekének, az 5. életévet betöltött gyermekek részére, olyan alapozó fejlesztő foglalkozást biztosítani, amely alkalmas a képességek sokirányú fejlesztésére, az esetleges képességbeli hiányosságok pótlására, illetve a megkésett beszédfejlődésű, valamint a különböző részfunkció zavaros (térirány zavaros, dyslexia-, dysgráfia veszélyeztetett) gyermekek fejlesztésére. Nagyon jól alkalmazható a figyelem- és magatartás zavaros gyermekek kezelésére is.
- tanoda biztosítása a hátrányos helyzetű általános iskolás tanulók egyéni és csoportos fejlesztése, illetve a szabadidő hasznos eltöltése céljából,
- pedagógusok módszertani képzettségének növelése továbbképzésekkel, új tanítási módszerek (kooperatív tanítási módszerek, projektpedagógia) elsajátításával;
- a hátrányos helyzetű gyermekek motiválása az általános iskolai tanulmányok befejezésére, továbbtanulásra, szakma tanulásra
- a szociális problémák észlelése és kezelése érdekében érzékenyítő, konfliktuskezelő és kiégés elleni tréningek pedagógusoknak
- nyári napközi táborok biztosítása étkeztetéssel a hátrányos helyzetű tanulók részére

II. Az alacsony státuszú lakosság foglalkoztatási helyzetének javulását szolgáló intézkedések:

Alapvető feladat, hogy az alacsony státuszú lakosság foglalkoztatottsági helyzetét javítsuk, ezért ki kell dolgozni azokat a foglalkoztatási programokat, amelyekben ezen hátrányos helyzetű népesség aktívan részt vehet, ezáltal járulva hozzá saját életének tevételes alakításához, jövedelmi viszonyainak javításához. Ennek érdekében a közmunkaprogramokban olyan - főként egyszerű fizikai - feladatok ellátása a cél számukra, mely feladatok elvégzése nem igényel különösebb gyakorlati tapasztalatot, vagy iskolai végzettséget, viszont hozzásegíti őket munkatapasztalat szerzéséhez, melyek során megszerzett képességek, kompetenciák hosszú távon hasznosíthatók lesznek a nyílt munkaerő-piacon is.

- a szegregált területeken, illetve a szegregációval veszélyeztetett területeken élő népesség nagyobb mértékű bevonása a közmunka programokba

III. A szolgáltatásokhoz való hozzáférés szintjének javulását szolgáló intézkedések

Alapvető fontosságú a közszolgáltatások magas minőségben nyújtása, illetve elérhetőségének javítása. Ehhez elkerülhetetlen a közszolgáltatásban dolgozó személyek érzékenyítése. Fontos számukra, hogy részt vegyenek olyan képzéseken, tréningeken, ahol megismerhetik és elsajátíthatják a szolgáltatói szemléletű feladatellátáshoz szükséges kompetenciákat, melyeket aztán a napi munkavégzés során hasznosíthatnak.

- szociális problémák észlelése és kezelése érdekében érzékenyítő, konfliktuskezelő és kiégés elleni tréningek a szociális szférában dolgozók számára
- fiatal szülők részére gyermeknevelési kompetenciák erősítését célzó programok, foglalkozások
- a szexuális étellel, családtervezéssel, egészségügyi szűrővizsgálatokkal kapcsolatos-; drogprevenciós-, kábítószer-, alkoholfogyasztás veszélyeiről szóló felvilágosító programok
- érzékenyítő, konfliktuskezelő és kiégés elleni tréningek a közszolgáltató szférában dolgozók számára
- adósságkezelési tanácsadás biztosítása az érintett lakosság számára

IV. Lakhatási integráció megvalósulását szolgáló intézkedések:

A város keleti, délkeleti részein kialakult és beazonosított két szegregált terület megszüntetése nem lehet reális cél már csak - a több mint 300 főt meghaladó - lakosságszámuk miatt sem, ezért legfőbb cél a szegregáció oldása lehet, mely az élhetőbb lakókörnyezet megteremtésével lehetséges. Ehhez szükségesek a szegregált területen az alábbiak:

- rossz állagú, nem lakáscéllal épült ingatlanok, szükséglakások felmérése, felszámolása
- alacsony komfortú ingatlanok felmérése, komfortfokozatának növelése
- mobilizációs programok kidolgozása és megvalósítása szociális bérlakások kialakításával
- hiányzó közművek, közmű-csatlakozások, infrastrukturális beavatkozások felmérése, megvalósítása (pl. pormentes, szilárd utak, járdák kialakítása, szennyvízberuházások és rácsatlakozások)
- zöldfelületek minőségének javítása, növelése
- építési szabályozás a szegregált és szegregációval veszélyeztetett területek kiterjedésének meggátolására

Az anti-szegregációs intézkedések megvalósítása egyaránt fontos a város **mindkét szegregált területén, illetve a szegregációval veszélyeztetett területeken is** annak érdekében, hogy bennük a társadalmi-gazdasági hátrányok felerősödése meg ne induljon, elkerülhető legyen az, hogy ez utóbbi területek is valódi szegregátumokká váljanak.

Anti-szegregációs intézkedési terv:

17. sz. táblázat: A szegregációs folyamatok oldását célzó, tervezett intézkedések és lehetséges forrásai

Intézkedések	Felelős	Lehetséges pénzügyi forrás	Megvalósulás lehetséges időtávja
a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek felmérése, egyenletes eloszlásának biztosítása a csoportok közt	Óvodai Intézményvezető	nem releváns	2018-2023
a sajátos nevelési igényű (SNI) és a beilleszkedési, tanulási és magatartási problémákkal (BTM) küzdő óvodás gyermekek felmérése	Óvodai Intézményvezető	nem releváns	2018-2023
alapozó fejlesztő foglalkozások a képességek fejlesztésére, az esetleges képesség-beli hiányosságok pótlására	Óvodai Intézményvezető	saját forrás	2018-2023
tanoda biztosítása a hátrányos helyzetű általános iskolás tanulók egyéni és csoportos fejlesztése, illetve a szabadidő hasznos eltöltése céljából	Oktatási Intézményvezető, Roma Nemzetiségi Önkormányzat elnöke	saját forrás, EFOP-3.3.1	2018-2023
pedagógusok továbbképzése, módszertani képzettségének növelése új tanítási módszerek elsajátításával	Oktatási Intézményvezető, Polgármester	saját forrás, EFOP-3.1.2	2018-2023
motivációs-, pályorientációs programok a hátrányos helyzetű gyermekeknek az általános iskolai tanulmányok befejezésére, továbbtanulásra, szakma tanulására	Oktatási Intézményvezető	saját forrás, TOP-5.1.1 TOP-5.1.2 EFOP-3.2.13 EFOP-3.1.10 EFOP-3.2.5	2017-2023
érzékenyítő, konfliktuskezelő és kiégés elleni tréningek	Oktatási Intézményvezető	saját forrás, TOP-5.1.1 EFOP-3.8.2	2018-2023
a szegregátumokban, illetve a szegregációval veszélyeztetett területeken élő népesség nagyobb mértékű bevonása a közmunka programokba	Polgármester	nem releváns	2018-2023
szociális problémák észlelése és kezelése érdekében érzékenyítő, konfliktuskezelő és	Polgármester, Szociális Intézményvezető	saját forrás, EFOP-3.8.2	2018-2023

kiegész elleni tréningek a szociális szférában dolgozók számára			
fiatal szülők részére gyermeknevelési kompetenciák erősítését célzó programok, foglalkozások	Szociális Intézményvezető, családsegítő, védőnő	saját forrás, EFOP-3.2.9 EFOP-1.8.19	2018-2023
a szexuális élettől, családtervezéssel, egészségügyi szűrővizsgálatokkal kapcsolatos; drogrevenüciós-, kábítószer-, alkoholfogyasztás veszélyeiről szóló felvilágosító programok	Szociális Intézményvezető, családsegítő, védőnői szolgálat Oktatási Intézményvezető	saját forrás, EFOP-3.8.2 EFOP-1.8.7	2018-2023
érzékenyítő, konfliktuskezelő és kiegész elleni tréningek a közszolgáltató szférában dolgozók számára	Polgármester	saját forrás, KÖFOP-2.1.1	2018-2023
nyári napközi táborok biztosítása étkeztetéssel a hátrányos helyzetű tanulók részére	Oktatási Intézményvezető, Szociális Intézményvezető, Polgármester	saját forrás, EFOP-1.2.12	2018-2023
rossz állagú, nem lakáscéllal épült ingatlanok, szükségletek felmérése, felszámolása	Polgármester, Roma Nemzetiségi Önkormányzat elnöke	saját forrás közmunka program	2017-2020
alacsony komfortfokozatú ingatlanok felmérése, komfortfokozatának növelése,	Polgármester	saját forrás közmunka program	2017-2020
mobilizációs programok kidolgozása és megvalósítása szociális bérlakások kialakításával, szociális mosókonyha kialakítása	Polgármester, civil szervezetek Roma Nemzetiségi Önkormányzat elnöke	TOP-5.2.1 TOP-4.3.1 EFOP-1.6.2	2017-2023
hiányzó közművek, közmű-csatlakozások, infrastrukturális beavatkozások felmérése, megvalósítása (pl. pormentes, szilárd utak, járdák kialakítása, szennyvízberuházások és rácsatlakozások)	Polgármester	saját forrás hazai forrás TOP-2.1.2 TOP-2.1.3	2017-2023
zöldfelületek minőségének javítása, növelése	Polgármester,	saját forrás TOP-2.1.2	2017-2023

	Roma Nemzetiségi Önkormányzat elnöke	közmunka program	
építési szabályozás a szegregált és szegregációval veszélyeztetett területek kiterjedésének megakadályozása céljából	Polgármester, települési főépítész	nem releváns	2017-2023

18. sz. táblázat: Pályázatok a szegregáció oldásának szolgálatában

Intézkedések	Felelős	Lehetséges pénzügyi forrás	Megvalósulás lehetséges időtávja
A Keleti városrészben található 1.sz. szegregátum fejlesztése. A társadalmi hátrányok kompenzálását célzó szociális, oktatási, foglalkoztatási, egészségügyi, közösségfejlesztési, anti-diszkriminációs és közbiztonsági programok megvalósítása. Közösségfejlesztést célzó, társadalmi integrációt segítő programok, a folyamatos szociális munka, és foglalkoztatási programok megvalósítása . Pl. kora-gyermekkor, gyermekkor és formális oktatáson kívüli fejlesztés, oktatás; egészségfejlesztés; szolgáltatásokhoz való hozzáférés; bűnmegelőzés, közbiztonság javítását elősegítő, folyamatosan zajló, rendszeres, időszakos, illetve eseti programok megvalósítása.	Polgármester, Roma Nemzetiségi Önkormányzat elnöke, Könyvtár és Művelődési Otthon intézmény-vezetője, Óvoda és Bölcsőde Intézmény-vezetője	TOP-5.2.1 "A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programok megvalósítása" című felhívás. Pályázatának címe: "Szociális városrehabilitációs program"	2017. október - 2020. október
Közösségi-szolgáltató központ kialakítása, zöld felületek, parkok, közösségi célt szolgáló helyszínek, szabadtéri kondipark kialakítása, társadalmi integrációt és közösségfejlesztést szolgáló rendezvény-szervezés.	Polgármester, Tiszacsege Kommunális Szolgáltató Szervezet Intézmény-vezetője	TOP-2.1.2. „Zöld város kialakítása” című felhívás. Pályázatának címe: Zöld város kialakítása Tiszacsegén	2017. augusztus-2019. április

6. A STRATÉGIA KÜLSŐ ÉS BELSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEI

6.1. Külső összefüggések

A Tiszacsege Város Integrált Településfejlesztési Stratégiájában megfogalmazott stratégiai fejlesztési célok esetében megtörtént azok külső összefüggés-vizsgálata, azaz összevetése azokkal a területfejlesztési, ágazati stratégiai dokumentumokkal, melyek a településfejlesztés keretét megadják. Az összefüggések vizsgálata hozzájárul ahhoz, hogy Tiszacsege ne csupán a települési problémákra reagáljon, hanem ezeken túlmenően, a kitűzött célok a makro-folyamatokhoz is illeszthetők legyenek. A külső összefüggések vizsgálata során a stratégiai fejlesztési célok előbb az európai uniós, országos és megyei stratégiai fejlesztési dokumentumok célkitűzéseivel, majd a települési, illetve térségi dokumentumokkal kerültek összevetésre.

EURÓPA 2020 – 11 tematikus célhoz való illeszkedés

Az Európai Unió 2014–2020-ra vonatkozó kohéziós politika megvalósítását szolgáló rendelete határozza meg azt a 11 ún. tematikus célkitűzést, amelyek elérésének támogatásával a kohéziós politika hozzájárul az Európa 2020 stratégia céljaihoz, és amelyek egyben a támogatáspolitikai alapját is képezik. Tiszacsege integrált településfejlesztési stratégiájának egyes stratégiai fejlesztési céljai az Európai Unió következő tematikus célkitűzéseivel kapcsolódnak:

1. Stratégiai cél: Tiszacsege foglalkoztatottsági helyzetének javítása

A stratégiai cél több tematikus célkitűzéshez is kapcsolódik: A város foglalkoztatási helyzetének javításakor tervezetten nagy figyelem hárul a természeti és kulturális adottságok, a biológiai sokféleség megőrzésére, a védett értékek turisztikai hasznosítására, így a *6. számú, Környezetvédelem és az erőforrások hatékonyságának elősegítése* tematikus célhoz való kapcsolódás egyértelmű és szoros. A foglalkoztatási helyzet javítása elképzelhetetlen a foglalkoztatási kezdeményezések, a helyi munkahely-teremtés, a munkavállalói kompetenciák fejlesztése nélkül, melyek fontos elemei a *8. számú, A foglalkoztatás és a munkavállalói mobilitás ösztönzése* tematikus célkitűzésnek. A stratégiai cél keretében megtörténik az álláskereső és inaktív munkaerő-piaci szolgáltatásokkal, programokkal való segítése, foglalkoztathatóságuk növelése, vállalkozói készségeik fejlesztése. Ezek eredményeképpen növekednek az alacsony státuszú háztartások munkából származó bevételei, jövedelmi viszonyai, melyek a *9. számú, A társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem* tematikus célhoz járulnak hozzá.

2. Stratégiai cél: A szegregációs folyamatok gyengítése

A 2. stratégiai cél keretein belül a városban már megindult szegregációs folyamatok gyengítését irányozzuk elő. A szegregált területen élők társadalmi, gazdasági felzárkóztatása, a társadalom peremére szorult közösségek, romák integrációján túlmenően ezen területek fizikai megújítása, rehabilitációja kifejezetten szolgálja az EU *9. számú, A társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem* tematikus célkitűzés megvalósulását. A szegregált területek társadalmi-gazdasági helyzetének fejlesztése oktatás, illetve a tanulási-és munkavállalói készségek fejlesztése nélkül nem lehetséges, így az ezen a téren tervezett intézkedések (pl. a korai iskolaelhagyás

megelőzése, a korai iskolaelhagyók számának csökkentése; és a minőségi oktatáshoz való egyenlő hozzáférés ösztönzése) mindegyike hozzájárul a 10. számú, *Beruházás az oktatásba, készségekbe és az egész életen át tartó tanulásba* tematikus célkitűzés sikeres megvalósulásához.

3. Stratégiai cél: „Város a közösségért”

A 3. stratégiai célt szolgáló tervezett intézkedések hozzájárulnak ahhoz, hogy egészséges települési környezetben, a város meglévő természeti, környezeti értékeire alapozva olyan városközpont és közösségi terek jöjjenek létre, amelyeket a város egészének lakossága, azaz a szegregált területeken és azokon kívül élők is megelégedéssel használhatnak, rajtuk olyan programok, rendezvények valósuljanak meg, melyek révén nyüzsgő közösségi élet fejlődhet a városban. Ezen intézkedések közül a zöldfelületek rehabilitálása, területük növelése, illetve a kerékpárutak és járdák rendszerének kiépítése hozzájárulnak egyrészt a 6. számú, *a Környezetvédelem és az erőforrások hatékonyságának elősegítése* és a 7. *A fenntartható közlekedés elősegítése és a kulcsfontosságú hálózati infrastruktúrák előtti akadályok elhárítása* tematikus célkitűzések megvalósulásához. Másrészt az ezen fejlesztések révén létrejövő, a társadalom számára közösségi helyekként szolgáló helyszínek, zöldfelületek a megfizethető és minőségi közösségi szolgáltatások révén hozzájárulnak a 9. A társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem tematikus célkitűzés megvalósulásához.

NEMZETI FEJLESZTÉS 2030 – ORSZÁGOS FEJLESZTÉSI ÉS TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ céljaihoz való illeszkedés

A 2014. január 4-étől hatályos, elfogadott **Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió** alapelveket és stratégiai célkitűzéseket határoz meg, melyeket a szakpolitikai stratégia- és programalkotásban folyamatosan érvényre kell juttatni. Ez az a dokumentum, mely integrálja a hazai fejlesztési célokat és igényeket, meghatározza azok területi dimenzióit, ami a 2014–2020-as európai uniós tervezési és költségvetési időszakra készülő tervdokumentumok megalapozását is szolgálja, valamint az ország társadalmi, gazdasági, valamint ágazati és területi fejlesztési szükségleteiből, illetve az EU 2020 Stratégiához és a Nemzeti Reform Program vállalásaihoz illeszkedve hosszú távú jövőképet, fejlesztéspolitikai célokat és elveket határoz meg Magyarország és Hajdú-Bihar megye számára.

- Az oktatás színvonalának javítása a szakképzés és a felsőoktatás piaci igényeknek megfelelő, valamint a közoktatás szociális dimenziójú fejlesztésével.
- A K+F+I ösztönzése a kis- és középvállalkozók bevonásával.
- A vállalatasi környezet fejlesztése ipari parkok létrehozásával és a meglévők tovább fejlesztésével, a klaszteresedési folyamat erősítésével, valamint az üzleti, logisztikai, közlekedési és szolgáltatási háttér fejlesztésével, a táji, környezeti szempontok figyelembevételével.
- A mezőgazdaság versenyképességének erősítése a bio termelés ösztönzésével, az agrármarketing tevékenység fejlesztésével és a helyi termékek támogatásával.
- A centrum és a periféria közötti különbségek mérséklése a belső kohézió erősítésével és a határmenti együttműködések segítségével.

- Vidéki környezetminőség javítása a megújuló energiaforrások arányának növelésével, a helyi energiatermelés és -ellátás ösztönzésével, a szociális ellátóhálózat fejlesztésével és otthonteremtési kezdeményezések elősegítésével.
- Az idegenforgalom fejlesztése komplex programcsomagok kialakításával, illetve a turisztikai infrastruktúra és az marketing tevékenység erősítésével.

Tiszacsege Integrált Településfejlesztési Stratégiájának stratégiai fejlesztési céljai az OTFK alábbi célkitűzéseihez kapcsolódnak:

1. Stratégiai cél: Tiszacsege foglalkoztatottsági helyzetének javítása

Az 1. stratégiai cél a foglalkoztatottság növelését több aspektusból igyekszik elérni. Egyrészt a város idegenforgalmi viszonylatában rejlő potenciálok nagyobb fokú kihasználásával, másrészt a mezőgazdaság foglalkoztatásban betöltött nagyobb szerepével, a helyi termékek szélesebb skálájával, illetve az álláskereső, inaktívok foglalkoztathatóságának növelése révén az OTFK által Hajdú-Bihar megye számára kijelölt célok közül az alábbiakhoz járul hozzá: egyrészt az *Idegenforgalom fejlesztése komplex programcsomagok kialakításával*; másrészt a *Mezőgazdaság versenyképességének növelése*, harmadrészt *A centrum és a periféria közötti különbségek mérséklése* célok megvalósulásához.

2. Stratégiai cél: A szegregációs folyamatok gyengítése

A 2. stratégiai cél az OTFK által Hajdú-Bihar megye számára kijelölt fenti célok közül a hátrányos helyzetű lakosság számára igénybe vehető, integrációjukat szolgáló képzések, munkaerő-piaci szolgáltatások révén *Az oktatás színvonalának javítása, valamint a közoktatás szociális dimenziójú fejlesztésével* célhoz, a városközpontban és a szegregált területeken megvalósított infrastrukturális beavatkozások révén egyrészt a Vidéki környezetminőség javítása, másrészt *A centrum és a periféria közötti különbségek mérséklése* célok megvalósulásához járul hozzá.

3. Stratégiai cél: „Város a közösségért”

A 3. stratégiai cél keretében tervezett intézkedések révén, egyrészt a társadalom számára közösségi, rekreációs, szabadidős helyekként szolgáló helyszínek, zöldfelületek kialakítása valósul meg, ahová megfizethető és minőségi közösségi-sport és rekreációs szolgáltatásokat szerveznek, másrészt olyan rendezett utcakép, és a biztonságos kerékpáros és gyalogosközlekedést szolgáló fejlesztések, parkoló kialakítások történnek meg, melyek révén javul a *Vidéki környezetminőség*.

Hajdú-Bihar Megye Integrált Területfejlesztési Programja céljaihoz való illeszkedés

A Hajdú-Bihar Megye Integrált Területi Programja 2014-2020 című dokumentumot Hajdú-Bihar megye Közgyűlése 64/2015. (V.8) MÖK határozattal fogadta el. A megyei ITP-t a Kormány változatlan tartalom mellett hagyta jóvá az 1562/2015. (VIII. 12.) Korm. határozatával. Ez a dokumentum a megye TOP forrásból finanszírozható programelemeit, céljait, TOP prioritások és intézkedések szerinti pénzügyi megoszlását tartalmazza. A megyei ITP az alábbi nyolc prioritást fogalmazta meg, melyek mindegyike illeszkedik a TOP célrendszeréhez: 1. Fenntartható környezet; 2. A megyei agrárium komplex

fejlesztése; 3. Versenyképes gazdaság; 4. Az elérhetőség fejlesztése Hajdú-Bihar megyében; 5. Intelligens társadalom; 6. Egészséges társadalom; 7. Az innovatív gazdaságot támogató környezet fejlesztése Debrecenben; 8. Élhető vidék – élhető települések. A település jövőbeni fejlesztésekor figyelembe kell venni, hogy minden beavatkozásnak illeszkednie kell a megyei területfejlesztési programban kijelölt prioritásokhoz annak érdekében, hogy a különböző területi programok hatásai szinergiában legyenek.

1. Stratégiai cél: Tiszacsege foglalkoztatottsági helyzetének javítása

A város kedvezőtlen foglalkoztatottsági viszonyainak javítását egyrészt munkahelyteremtéssel, másrészt az idegenforgalmi potenciál nagyobb kiaknázásával, a mezőgazdasági termékek magasabb feldolgozottsági szintjével, harmadrészt a humán erőforrásra irányuló fejlesztésekkel, munkaerőpiaci programokkal, illetve a település elérhetőségének javításával kívánjuk elérni, melyek révén az ITS a megye ITP-jének több prioritásához is hozzájárul, sorrendben az alábbiakhoz: 2. *A megyei agrárium komplex fejlesztése*; a 3. *Versenyképes gazdaság*; a 4. *Az elérhetőség fejlesztése Hajdú-Bihar megyében* és a 8. *Élhető vidék – élhető települések* prioritásokhoz.

2. Stratégiai cél: A szegregációs folyamatok gyengítése

A szegregációs folyamatok gyengítése stratégiai cél a megyei ITP 5. *Intelligens társadalom* és a 8. *Élhető vidék – élhető települések* prioritásához járul hozzá, hiszen az ezen 2. számú stratégiai cél keretében tervezett képzések, munkaerő-piaci szolgáltatások és programok, illetve megvalósuló infrastrukturális fejlesztések ezen két prioritás fő alkotó elemei is.

3. Stratégiai cél: „Város a közösségért”

A város Integrált Településfejlesztési Stratégiájának 3. stratégiai célja a megyei ITP 1. *Fenntartható környezet*, a 4. *Az elérhetőség fejlesztése Hajdú-Bihar megyében*, a 6. *Egészséges társadalom*, illetve a 8. *Élhető vidék – élhető települések* prioritásainak céljait szolgálja, hiszen ezen stratégiai cél keretében létrejövő zöldfelületek, közösségi terek, parkok, szabadtéri kondiparkok a rajtuk megvalósítandó rendezvények hozzájárulnak a fenntarthatóbb, egészségesebb és jobb életkörülményeket, meghatározó közösségi programokat és az összetartozás érzését nyújtó városi környezethez, illetve az elérhetőség-és közlekedésbiztonsági céllal megvalósítandó fejlesztések révén hozzájárul a megye elérhetőségének javulásához is.

A továbbiakban Tiszacsege Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája által kijelölt **fejlesztési célok**nak a rendelkezésre álló **stratégiai dokumentumokhoz való illeszkedése** kerül elemzésre, és feltárássra kerül, hogy a stratégiai célok hol erősítik a fejlesztési dokumentumokban megfogalmazott célokat, van-e ellentmondás, illetve, hogy az adott ágazati stratégia fogalmaz-e meg valami korlátozást, amit figyelembe kell venni az ITS készítésénél.

Gazdasági Program 2015-2019 céljaihoz való illeszkedés

A 2015 elején kidolgozott gazdasági program a költségvetési egyensúly megteremtése mellett legfőbb célkitűzésként többek között kisvárosi, turisztikai bázishoz méltó, korszerű városközpont kialakítását, a helyi foglalkoztatás növelését, a fürdő és üdülőterület fejlesztés megalapozását tervezi. A város

Integrált Településfejlesztési Stratégiájának kijelölt célrendszerén belül különösen a 3. „*Város a közösségért!*” stratégiai cél és azon belül a 3.1. *Kiszolgáló, zöld városközpont kialakítása* elnevezésű specifikus cél szolgálja a gazdasági program kitűzött céljait. Az 1. stratégiai cél és azon belül az 1.2. *Helyi adottságok turisztikai hasznosítása* specifikus cél járul hozzá a település fürdő-és üdülőtelepi fejlesztési elképzeléseihez, miközben a teljes 1. számú stratégiai cél szolgálja a helyi foglalkoztatás növelését, egyrészt a helyi termékek feldolgozottságának növelése, másrészt az idegenforgalom foglalkoztatási szerepének növelése, harmadrészt az álláskereső és inaktív foglalkoztathatóságának javítása révén. A 2015-2019-es időszakban a településen megvalósítani tervezett településfejlesztési projektek közül az ITS célrendszere a legtöbb projekt (így pl. a piac csarnok; gyógynövény termesztő, begyűjtő, feldolgozó üzem; gombatermesztő, zöldségtermesztő-, feldolgozó, gyógynövény termesztő és feldolgozó képzés, vállalkozói ismeretek, turisztikai alapképzés; kikötő fejlesztés, csónakház létesítése; gyógyvízre alapozott rehabilitációs központ létrehozása; afrikai harcsa, illetve egyéb magas ásványi sókat kedvelő hal- illetve rákfélé nevelő telep létesítése, és feldolgozó üzem kialakítása; településmarketing és kulturális programok, Városközpont rehabilitáció) megvalósulásához hozzájárul.

Helyi Esélyegyenlőségi Program céljaihoz való illeszkedés

A település képviselőtestülete által a 106/2013 (VI.26.) KT sz. határozatával elfogadott, majd a 90/2015 (VI.29) KT sz. határozatával felülvizsgált Helyi Esélyegyenlőségi Program (HEP) célja az egyenlő bánásmód és az esélyegyenlőség biztosítása a közszolgáltatásokhoz való hozzáférésben; a diszkrimináció és szegregációmentesség biztosítása; illetve a foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy, az oktatás és a lakhatás területén feltárt problémák komplex kezelése. Az ITS célrendszere teljes egészében hozzájárul a város Helyi Esélyegyenlőségi Programjában foglalt célok megvalósulásához, hiszen a szegregációs folyamatok oldását célzó stratégiai program legfőbb célja a romák, nők és mélyszegénységben élők foglalkoztatási esélyének képzések, programok segítségével történő növelése, illetve az ilyen hátrányos helyzetű gyermekek szülői háttérének, kompetenciáinak megerősítése, mely megegyezik a város Helyi Esélyegyenlőségi Programjának I., II., III. és IV. számú intézkedéseinek céljával. Az ITS 1. és 3. számú stratégiai céljai a város foglalkoztatási helyzetének javításán és az elérhető, a közösségi életet kiszolgáló városközpontra irányuló beruházásaival hozzájárul a település lakosságának társadalmi integrációjához.

6.2. Belső összefüggések

A stratégiában kitűzött célok a helyzetértékelésben azonosított, a SWOT analízisben összefoglalt problémák megoldására, illetve a feltárt lehetőségek, erősségek kihasználására épülnek. Fontos, hogy a település a lehetőségeihez mérten folyamatos növekedési pályán maradjon, a felvázolt átfogó cél, a település népességmegtartó erejének növekedése érezhető és mérhető hatású legyen. A célrendszer a belső struktúráját tekintve következetes, az egyes részcélok és ezáltal **a stratégiai célok** egymással összefüggve, **egymást erősítve segítik az átfogó cél elérését.** A jelen dokumentum 3.1 fejezetében részletesen is bemutatásra kerültek a célrendszert alkotó stratégiai és részcélok. Ezek a célok komplex megoldást nyújtanak a településen tapasztalható meglévő területi, társadalmi-gazdasági különbségek csökkentésére, a foglalkoztatottság növelésére, mellyel a város népességmegtartó erejének növelése is elérhető. A specifikus célok (részcélok) és a stratégiai célok belső összefüggései a 3.1. fejezetben a célok leírásánál, a tematikus és területi célok egymásra hatása a 3.2. fejezetben bemutatásra kerültek.

A város fejlődését leginkább befolyásoló tényezők, a problémák feltárása a Megalapozó Vizsgálat helyzetfeltáró és helyzetelemző részeiben azonosításra kerültek. A középtávú Integrált Településfejlesztési Stratégia célja olyan beavatkozások definiálása, amelyek a lehető leghatékonyabban képesek enyhíteni a helyzetértékelő munkarészben feltárt városi problémákat.

Nem reális elvárás az, hogy 2023-ig, mintegy 7 év alatt az összes most feltárt települési probléma megoldódjon, de az **reális célkitűzés**, hogy a lehetőségekhez mérten **a leg súlyosabb problémák enyhüljenek és meginduljon a változás kedvező irányban.**

A megalapozó vizsgálat az egyik legfontosabb problémaként jeleníti meg a népesség elvándorlását és elöregedését, továbbá az alacsony képzettségi színvonalát, amellyel kevésbé lesz versenyképes a vállalkozások számára. Problémát jelent a magas munkanélküliség, valamint a betöltetlen álláshelyek alacsony száma. A városnak jelentős természeti és kulturális értékei vannak, melyek idegenforgalmi hasznosításra alkalmas, azonban ezek kihasználtsága, szolgáltatási színvonala elmarad a kívánatostól. Az érzékeny természeti környezet, a gyenge talajadottságok korlátozzák az agrárium fejlődését, azonban a termőhelyi adottságokhoz igazodó termelés versenyképes lehet, ha a jelenleg alacsony szintű feldolgozás terén komoly fejlesztések valósulnak meg.

Tiszacsege város belső periférikus helyzete, kedvezőtlen elérhetőségi viszonyai, az utak rossz állapota korlátozza a térség feltárását, bekapcsolódását a térségi gazdaságba. A városi közművek viszonylag jól kiépítettek, vagy fejlesztésük folyamatban van, azonban a közterek viszonylagos rendezetlensége, zöldfelületek, közösségi terek, kerékpárutak, járdák hiánya meghatározza a városképet, befolyásolja a lakosság komfortérzetét.

A célok a feltárt problémákra reagálnak. A célrendszer csúcsán a népesség stabilizálása, az elöregedés és az elvándorlás csökkentése áll. Ezt a stratégiát a munkalehetőségek és a foglalkoztatás bővítésével,

a leszakadást, szegregációt okozó folyamatok megállításával, illetve a város népességmegtartó erejének erősítésével kívánja elérni.

A célrendszer alsóbb szintű céljai pedig a helyi termékek feldolgozottságának növelését, a turisztikai vonzerők és ezek szolgáltatásainak fejlesztését, a munkanélküliek és inaktívok foglalkoztatásba történő bevonását, a szegregátumokban élők társadalmi és munkaerő-piaci integrációját, valamint a város központjának és lakóterületeinek átfogó, a közösségi élet fejlesztését szolgáló infrastrukturális és tartalmi fejlesztését jelenítik meg.

A „probléma-félcél” stratégiaalkotási módszerrel kialakított célrendszer tehát egyértelműen reagál a megalapozó vizsgálatban feltárt problémákra, illetve a nem kellően kihasznált erősségekre, lehetőségekre.

A stratégia megvalósíthatósága nagy mértékben függ a tervezett tevékenységekhez rendelkezésre álló forrásoktól. Az önkormányzatok infrastrukturális fejlesztéseit támogató Területfejlesztési Operatív Program 2016. és 2017. évi pályázati lehetőségei a stratégia tervezési időszakában már jelentős részben lezárultak, ezen felhívások keretében Tiszacsege város önkormányzata több nyertes pályázattal is rendelkezik, mint pl. zöld város fejlesztése a városközpontban, szociális városrehabilitációs program az egyik szegregátumban, iskola épületének komplex energetikai felújítása. Ágazati operatív programok keretében is valósulnak meg nyertes pályázatok, mint pl. KÖFOP-ból az ASP rendszer fejlesztése, KEHOP-ból szennyvízelvezetés és kezelés fejlesztése, EFOP-ból az iskola infrastrukturális fejlesztése. 2020-ig megvalósítás alatt lesz egy megyei foglalkoztatási együttműködések támogató projekt, valamint elbírálási folyamatban van egy másik, helyi-térségi foglalkoztatási együttműködések támogató projekt, amely szintén jelentős forrásokat tud biztosítani a foglalkoztatás bővítésére, mind a munkaadók, mind az álláskereső, inaktív, vagy közfoglalkoztatásban részt vevők számára.

A még nyitva álló vagy a későbbiekben meghirdetendő 2014-2020-as pályázati lehetőségek, illetve a 2020 utáni új tervezési időszakban megnyíló, még nem ismert fejlesztési lehetőségei jelentős mértékben befolyásolják a fejlesztések finanszírozhatóságát. A stabil önkormányzati gazdálkodási rendszer, az EU-s források mellett futó hazai finanszírozású fejlesztési lehetőségek, vagy magántőke bevonása is fontos szerepet kaphat a megvalósításban. A tervezett fejlesztési irányok megvalósíthatósága jogszabályi szempontból nem ütközik akadályba.

A fejlesztési programcsomagok kialakítása során különös figyelmet kaptak a különböző városi szakmai szervezetek, környező települési önkormányzatok és a helyi lakosság legfontosabb elvárásai, igényei, így a megfogalmazott programcsomagok, s a bennük található projektelképzelések egyszerre tudják szolgálni egy befektetőbarát, vonzó gazdasági környezet megteremtését, hatékony közszolgáltatási rendszer kialakítását, a területi és társadalmi kohézió erősítését és egy együttműködő, élhető városi környezet megteremtését.

7. A STRATÉGIA MEGVALÓSÍTHATÓSÁGÁNAK FŐBB KOCKÁZATAI

A stratégia megvalósíthatóságát veszélyeztető fő kockázatok feltárására a kockázatelemzés módszerét használjuk. **A kockázatelemzés célja a kockázatok beazonosítása, elkerülése, hatásainak mérséklése.** A fejezet azokat a kockázatok, történéseket, eseményeket tartalmazza, melyek esetleges bekövetkezése a stratégia céljainak elérését, megvalósulását veszélyezteti. Összeállítását meghatározta a helyzetelemzésben kialakított SWOT elemzés külső-belső tényezőinek áttekintése, illetve az azokhoz kapcsolódó fő kockázatok azonosítása. Annak érdekében azonban, hogy a kockázatok elemzése a stratégia megvalósítását ténylegesen, hatékonyan segítse, a megvalósulást esetlegesen akadályozó tényezők mellett a bekövetkezésük valószínűségét csökkentő intézkedésekkel, valamint a potenciális bekövetkeztük esetére tervezett intézkedésekkel is kalkulálunk. A jelen fejezetben beazonosított kockázatok időszakonkénti értékelése, felülvizsgálata azonban a stratégia megvalósítása, nyomon követési folyamata, monitoringja során is elengedhetetlen feladat.

19. sz. táblázat: Kockázatelemzés

Kockázat	A kockázat bekövetkezésének valószínűsége (alacsony – közepes – magas)	Kockázat hatása (gyenge – közepes – jelentős)	A hatás szöveges leírása	A kockázat kezelése
Projektek előkészítése elhúzódik, nem tervezett műszaki tartalom-változtatások szükségesek.	alacsony	gyenge	A projekttervek, fejlesztési elképzelések pályázati kiírásra való fejlesztése, előkészítése elhúzódik, illetve a folyamat eredményeképpen a tervezett elképzelések műszaki tartalma kikristályosodik, a betervezethez képest módosul.	A projekttervek körülmények közötti előkészítése (megvalósíthatósági tanulmányok, engedélyes tervek, stb.) szükséges, megfelelő humán-erőforrás biztosításával.
A szükséges pályázati források nem állnak rendelkezésre.	közepes	jelentős	A tervezett fejlesztésekhez nem sikerül pályázati forrásokat mozgósítani, így a fejlesztés megvalósítására nem áll rendelkezésre kellő forrás, a fejlesztés elmarad.	A tervezett fejlesztések előkészítésekor, kialakításakor egyértelmű operatív program hozzárendelés és megyei területfejlesztési programhoz illesztés szükséges.
A fejlesztések költsége meghaladja a tervezettet.	közepes	közepes	A fejlesztések költsége a tervezés jelen fázisában nem ismert, azok csupán becslést költségek és számos esetben nem részletes projektelképzelések alapján	Körülmények között és alapos tervezés szükséges, mely részletes projekttervek, átgondolt műszaki tervek, tervezői

			készültek, így a betervezett költségek jelentősen alul múlhatják a megvalósítás-kori piaci árakat, mely a fejlesztések elmaradásához, csökkentett műszaki tartalommal való megvalósításához vezethet.	költségvetések készítését, illetve tartalékkeret képzését követeli meg.
Az indikátorok teljesítése nem történik meg.	alacsony	jelentős	A megvalósulást mérő indikátorvállalások nem teljesülnek.	A célokhoz illeszkedő, teljesíthető és mérhető indikátorok és reális vállalások meghatározása szükséges.
Az együttműködésben megvalósítandó fejlesztések esetében a településközi koordináció elmarad.	magas	közepes	Települések közti koordináció hiányában az egyes településeken tervezett fejlesztések elmaradnak, nem a szükséges ütemben és formában valósulnak meg, nem sikerül kiaknázni a közös fejlesztésekben rejlő előnyöket és lehetőségeket.	Szervezett és strukturált együttműködés kialakítása az érintett (környező) településekkel végig a partnerségi folyamat során.
A lakosság, civil szervezetek elégedetlensége.	alacsony	közepes	Amennyiben a lakosság és a helyi civil szervezetek nem elégedettek az egyes tervezett és megvalósuló fejlesztésekkel, nem érzik a fejlesztéseket magukénak, azok elfogadottsága nem lesz megfelelő, az helyi társadalmi problémák kialakulásához, megerősödéséhez járulhat hozzá.	Az előkészítéstől a megvalósításig tartó folyamat során végig szükséges a helyi lakosság és civil szervezetek bevonása, folyamatos tájékoztatása a fejlesztésekről. A partnerségi folyamatba illesztve már a stratégiaalkotás során kifejezhetik véleményeiket, javaslataikat, fejlesztési elképzeléseiket, melyek ezáltal beépülhetnek a fejlesztési dokumentumba.
A magántőke mobilizálása sikertelen.	magas	közepes	Amennyiben a településnek nem sikerül megvalósítania azt a törekvését, hogy kiaknázza a piaci szereplők által megvalósítandó fejlesztésekben rejlő lehetőségeket, kizárólag közszféra fejlesztések	A település törekszik a magán befektetőkkel, piaci szereplőkkel való szervezett és strukturált együttműködésre, mind a kommunikáció mind a konkrét fejlesztési

			valósulnak meg, elmaradnak a magánszféra befektetései	elképzelések megvitatására fórumot biztosít.
A fejlesztések megvalósításához nem áll rendelkezésre megfelelő humán erőforrás.	alacsony	jelentős	A tervezett fejlesztések körütekintő előkészítéséhez és megvalósításához megfelelő szaktudással és tapasztalattal rendelkező munkatársak híján a tervezett fejlesztések megvalósítása jelentős csúszást eredményez, illetve a beruházások, projektek elmaradását is maga után vonhatja	Mind a stratégiai, mind az operatív menedzsment kapacitások megerősítése szükséges.
Jogszállai, tervezési környezet változása (változó OP tartalom, változó forrás - és szervezeti keretek).	magas	közepes	A jogszabályok, tervezési keretek változása azt eredményezheti, hogy a tervezett fejlesztéseket, azok műszaki tartalmát, kivitelezhetőségét újra kell tárgyalni, szükség szerint módosítani kell az elkészült műszaki, pénzügyi, ütemezési stb. terveket. Ezek időigénye gátolhatja a határidőre teljesítést, illetve egyes fejlesztési elképzelések megvalósulását is akadályozhatja.	A vonatkozó jogszabályok, eljárásrendek, operatív programok módosításait folyamatosan figyelemmel kell kísérni, a jogi, tervezési-szabályozási környezetet meghatározó intézményekkel szoros együttműködés kialakítása szükséges.
Sikertelen közbeszerzési eljárások.	magas	jelentős	A sikertelenül lebonyolított közbeszerzési eljárások nemcsak jelentős időcsúszást eredményezhetnek a kivitelezésben, hanem problémát jelenthetnek a fejlesztéseket finanszírozó pályázati források lehívása során is.	Körütekintő előkészítés, közbeszerzési szakértő alkalmazása szükséges.

Forrás: Saját szerkesztés

8. A MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI ÉS NYOMON KÖVETÉSE

8.1 A célok elérését szolgáló fejlesztési és nem beruházási jellegű önkormányzati tevékenységek

A fejlesztési, de nem beruházási jellegű önkormányzati tevékenységek tárháza széles. Nyilván fontos eleme az önkormányzati fejlesztési tevékenységnek, hogy megfelelő vagyon, illetve forrás álljon ezekhez rendelkezésre, melyeket **az önkormányzat kiegyenlített költségvetése és optimális vagyongazdálkodása alapozhat meg**. A rendelkezésre álló, 2010 óta növekvő, felhasználható bevételek tekintetében meghatározó a helyi adók (építményadó, telekadó, magánszemélyek kommunális adója, idegenforgalmi adó, helyi iparűzési adó) rendszere. Az önkormányzat reális bevételi előirányzaton és szükségszerű kiadásokon alapuló költségvetése, illetve az önkormányzati vagyon növelésére irányuló vagyongazdálkodása részletes bemutatása a Megalapozó vizsgálat 1.10. és 1.10.1. fejezeteiben történt meg.

Átlátható és kiszámítható szabályozási környezet biztosítása

Az ITS-ben megjelenő projektek és a magánérős fejlesztések vonatkozásában egyaránt kiemelt jelentőségű a **kiszámítható, stabil** országos és helyi **szabályozási környezet**, az **átlátható és következetes** jog- és rendeletalkotói- és alkalmazói magatartás, valamint a **támogató adminisztratív környezet**. A cél a gazdasági bizonytalanság csökkentése, a **biztonságos (kockázatmentes) befektetési környezet létrehozása** – mely megfelelő alapja lehet a közsféra és a magánsféra együttműködésén alapuló projektmegvalósításoknak. Az átlátható és kiszámítható települési jogalkotói tevékenység záloga a proaktivitás, hiszen a problémák megelőzésénél nincs költséghatékonyabb megoldás.

Az önkormányzat a **szerkezeti terv, a helyi építési szabályzat, a szabályozási tervek, a közművesítések** révén is képes egyes ingatlanok, vagy akár egész tömbök fel- vagy leértékelődését elérni (pl. ingatlan belterületbe vonása, egy ingatlan beépíthetővé válik, vagy intenzívebb beépítés válik lehetővé az adott területen). Amennyiben az önkormányzat saját ingatlanán beavatkozásokat eszközöl, a környező ingatlanok értéknövekedésével lehet számolni, mely fejlesztéseket és gazdaságélénkítést idézhet elő. Az önkormányzat fontos feladata a város szabályozási terveinek és helyi építési szabályzatának rendszeres felülvizsgálata és szükség szerinti módosítása annak érdekében, hogy a város számára fontos fejlesztések megvalósulhassanak. Ugyanígy lényeges a jelenleginél **hatékonyabb, stratégiai szemléletű ingatlanpolitika** alkalmazása.

Önkormányzati szolgáltatási csomag kidolgozása a betelepülő vállalkozások számára

A város gazdasági potenciáljának kihasználása érdekében a betelepülő vállalkozások vonzása érdekében indokolt önkormányzati szolgáltatási csomag megalkotása, mellyel a város a fejlesztési célok megvalósulása érdekében **szabályozási engedményeket** tesz. Például a helyi iparűzési adókedvezmény, vagy építési illetmény-kedvezmény bevezetése lehet ilyen engedmény, mely kiegészíthet más, alkalmazott támogatásokat, eszközöket. Ilyen támogatási eszköz lehet például az, hogy az önkormányzat ingatlanvagyonából a betelepülő vállalkozások számára felajánl egyet, elő közművesít számukra területeket, vagy szolgálati lakást ajánl fel a vállalkozás számára, ezzel tehermentesítve és ösztönözve azokat a betelepülésre, a város foglalkoztatottságának növelésére.

Településmarketing tevékenység

Jelentős ösztönző hatása lehetne az olyan jellegű tevékenységeknek, mint a **települést, térséget bemutató információs csomagok** rendelkezésre bocsátása, amelyek valamennyi érdeklődő, Tiszacsegén vállalkozást, beruházást létrehozni, vagy fejleszteni szándékozó számára elérhetők. Ezek a tájékoztatók információt nyújtanának az iparterületek, telephelyek adottságairól, kihasználtságáról, a település humán infrastrukturális ellátottságáról, az elérhető szolgáltatásokról. Átgondolt településmarketing tevékenység megvalósításával érhető el hatékony tőke-és vállalkozásvonzó tevékenység.

Stratégiaalkotás, projekt-előkészítés

Az egységes, átlátható és következetes szabályozási környezethez szorosan kapcsolódik a **fejlesztési elképzelések előre lefektetett stratégiai irányok és programok mentén** történő megvalósítása. Fontos, hogy a már elkészült, illetve most készülő közép és hosszútávú stratégiai fejlesztési dokumentumokban (pl. Integrált Településfejlesztési Stratégiában, Gazdasági Programban) meghatározottaknak megfelelően történjenek a beruházások, fejlesztések, ezáltal építve a kiszámíthatóságra, a következetességre, illetve a tervezett fejlesztésekben rejlő szinergiák és egymásra épülés adta előnyökre.

Civil szervezetek pénzügyi támogatása,

A fejlesztések önkormányzati tervezése során meghatározó az a cél, hogy a város éljen jobban a pályázatok, valamint a **civil szervezetek révén megszerezhető nem önkormányzati források működésbe, fejlesztésbe integrálásával**. E tevékenységüket segítse a hivatal által nyújtott megfelelő információ, a gazdálkodást, a szakmai és egyéb feladatellátást serkentse és honorálja a szakmai teljesítményt, kreativitást, innovációt értékelő érdekeltségi rendszer.

Együttműködések ösztönzése, jó gyakorlatok integrálása

A városfejlesztés szempontjából meghatározó a települési szereplők közötti együttműködés. Az önkormányzat együttműködése ugyanis a településen élőkkel, ott vállalkozással rendelkezőkkel meghatározhatja a városfejlesztési tevékenységek sikerét. Bár az erős helyi identitás megjelenik a **városért, a város jövőjéért való tenni akarásban** is, melyet jól mutat az is, hogy az érdeklődés a városban tervezett fejlesztések, beruházások iránt rendkívül magas, éppen ezért, nagyon erős a támogatottsága, elfogadottsága a városban megvalósuló projekteknek, ezt az érdeklődést fenn kell tartani pl. települési programokkal, akciókkal, versenyekkel, elismerésekkel. A vonzó városkép kialakítása pl. kizárólag a **lakosság aktív hozzáállásának motiválásával** valósítható meg, és tartható fenn, ami elősegíthető a „Tiszta udvar, rendes ház” típusú programok szorgalmazásával, vállalkozók, munkáltatók elismerésével az „Tiszacsege vállalkozója” díj meghirdetésével és ünnepélyes átadásával. Nagy jelentőségűek lehetnek ugyanakkor a település külső kapcsolatai is. **Nemzetközi együttműködési projektben történő részvétel** olyan szakmai kapcsolatokat alapozhat meg, ahol a **jó gyakorlatok átvétele, az egymástól való kölcsönös tanulás** jelentősen előmozdíthat fejlesztési elképzeléseket. A **testvérvárosi kapcsolatok** oktatási, képzési együttműködésekre is lehetőséget adnak, ami jól végzett kommunikációs tevékenységgel összehangolva a város külföldi ismertségét is elősegíti, ami gazdaságfejlesztési szempontból igen jelentős lehet.

Ingatlankataszter vezetése

A népességcsökkenés egyik hatása, hogy a településen egyre több ingatlan válik lakatlanná. Ez jelentős problémákat okoz mind a városvezetés, mind a lakosok számára, az omladozó épületek ugyanis rontják a városképet, csökkentik a terület közelében levő ingatlanok értékét. A barna mezős területekben rejlő lehetőségek kihasználása, a lakóházak állapotának, tulajdonjogi viszonyainak monitorozása egy ingatlan kataszter rendszeren keresztül jelentős költségmegtakarítást eredményezhet a települési önkormányzat számára, mindemellett bevételeket is jelenthet. A **megüresedett lakások feltérképezésével** az önkormányzat lehetőséget kap a városfejlesztési intézkedések során a probléma aktív kezelésére. A lakók regisztrációs és telekkönyvi adatainak földrajzi információs rendszerben (GIS) történő összekapcsolásával és az adatok grafikus ábrázolásával az önkormányzat képes lehet a lakóingatlanok további megüresedését ellenőrizni és kezelni. A helyi döntéshozók így a megüresedett ingatlanokra tudnak fókuszálni az ingatlanok értékesítésekor, ami hosszú távon javítja az épületállomány állapotát, növeli a magánberuházások volumenét (a meglévő épületek felújítását), támogatja az ingatlanpiaci aktivitást és növeli a városközpont vonzerejét is. Ahhoz azonban, hogy a települési ingatlanok iránti kereslet növekedjen, átgondolt településmarketing tevékenységet is kell végezni a város önkormányzatának.

8.2. Az integrált településfejlesztési stratégia megvalósításának szervezeti kereteinek meghatározása

A 314/2012. (XI.8.) Kormányrendelet által meghatározott Integrált Településfejlesztési Stratégiával kapcsolatban – a korábbi stratégiák tapasztalataira építve – kiemelt **elvárás, hogy a megvalósítás szervezeti keretei és mechanizmusai szervesen illeszkedjenek az önkormányzat szervezeti struktúrájába, működési rendjébe.** Az ITS-ben foglalt középtávú városfejlesztési célokhoz rendelt feladatok megvalósítása a városvezetés, az Önkormányzat, a Polgármesteri Hivatalban és az önkormányzati intézményeknél, társaságoknál dolgozó munkatársak mindennapi munkájának részét kell, hogy képezze. Az ITS megvalósításának a fenti elv mentén működő menedzsmentstruktúrája, szervezeti keretei az alábbiak szerint tervezett Tiszacsegén:

20. sz. táblázat: Településfejlesztési tevékenységek menedzsmentje Tiszacsegén

Döntéshozatal	Képviselő-testület, Szakmai bizottságok: Pénzügyi és Ügyrendi Bizottság, Szociális és Egészségügyi Bizottság		
Stratégiai menedzsment	Stratégiai munkacsoport: Polgármester, Alpolgármesterek, Jegyző Tiszacsege Kommunális Szolgáltató Szervezet intézményvezetője		
Operatív menedzsment	Polgármesteri Hivatal szervezeti egységei: Igazgatási Iroda Pénzügyi Csoport Titkárság	Tiszacsege Kommunális Szolgáltató Szervezet	Külső projekt-menedzsment szervezet
	Egyéb kapcsolódó partnerségek:		

	Intézmények, civil szervezetek, vállalkozások, szomszédos települési önkormányzatok
--	---

Forrás: Saját szerkesztés

Döntéshozatal:

Az Önkormányzat általános működési rendje szerint a legfelsőbb döntéshozó szerv a Képviselő-testület, mely a jogszabályokban meghatározott és az önként vállalt feladat- és hatásköröket látja el. Az Integrált Településfejlesztési Stratégia megvalósítása során is a törvényben, illetve Szervezeti és Működési Szabályzatában rögzített feladat- és hatáskörök szerint jár el. A Képviselő-testület munkáját szakmai bizottságok (Pénzügyi és Ügyrendi Bizottság, Szociális és Egészségügyi Bizottság) segítik.

Stratégiai menedzsment:

Az Integrált Településfejlesztési Stratégia megvalósításának stratégiai szintje a középtávú városfejlesztési célok átfogó tervezését, koordinálását és ellenőrzését öleli fel, megvalósítói a Stratégiai Munkacsoport tagjai. A Stratégiai menedzsment feladatai az ITS megvalósítása során az alábbiak:

Stratégiai szintű tervezési feladatok meghatározása az ITS-ben foglalt beavatkozásokkal kapcsolatban; döntés az ITS-projektek ütemezett előkészítéséről és megvalósításáról, a kapcsolódó pályázati, beruházási tevékenységről; a szükséges beszerzések lefolytatásának felügyelete; a szükséges szabályozási és egyéb támogató háttér biztosítása; költségvetés biztosítása a feladatok ellátásához; szükség esetén érdekérvényesítés; a bizottsági döntések szakmai dokumentumainak előkészítése.

Stratégiai szintű irányítás, végrehajtás: a beavatkozások, projektek operatív szintű megvalósításának felsőbb koordinációja, irányítása; a pályázatok, beruházások megvalósításának elrendelése, a munkafolyamatok nyomon követése; a pénzügyi teljesítések felügyelete; a szükséges partnerségek kialakítása és fenntartása; a működtetés megszervezése; a megvalósítás és működtetés során esetlegesen fellépő kockázatok értékelése és szükség esetén válságmenedzsment. **Stratégiai szintű ellenőrzés:** az ITS és a projektek megvalósításának ellenőrzése, a vállalások teljesülésének nyomon követése, ellenőrzése; a pályázatok, beruházások pénzügyi és adminisztratív lezárásának felügyelete; teljesítményértékelés; monitoringrendszer kialakítása és felügyelete.

Operatív menedzsment:

A stratégiai menedzsment szervezet munkájához szükséges információkat az operatív menedzsment szervezet szolgáltatja. Az operatív menedzsment felelős az egyes **projekttevékenységek szakmai, pénzügyi lebonyolításáért**, azok megfelelő **határidőre történő teljesüléséért**. A menedzsment szervezet beszámolókat készít a stratégiai menedzsment szervezetnek, illetve a támogatók számára. Az Önkormányzat törekszik a projektek saját erőforrásból történő megvalósítására, bizonyos esetekben azonban szükség lehet külső projektmenedzsment-támogatásra is. E feladatkörök többnyire az alábbiak: villamos műszaki ellenőr, jogi- és közbeszerzési tanácsadó stb. Ezen kívül nagyobb léptékű beruházási projektek, illetve nemzetközi pályázati programok esetében a szükséges szakértelem és gyakorlat biztosítása érdekében külső projektmenedzser megbízása is indokolt lehet.

8.3. Településközi koordináció mechanizmusai, együttműködési javaslatok

Tiszacsegén a településközi együttműködés igen széleskörű: a humán közszolgáltatások ellátása terén például Tiszacsege közigazgatási területén kívül más, szomszédos települések ellátását is megszervezi. A központi ügyeleti ellátást pl. Tiszacsegén kívül Egyek és Újszentmargita községek közigazgatási területére is biztosítja, vagy a fogorvosi alapellátást Tiszacsege biztosítja Újszentmargita lakói számára is. A településközi kooperáció legszorosabb körét a várossal szomszédos települések alkotják: Ároktő, Újszentmargita, Balmazújváros, Hortobágy, Egyek és Tiszadorogma.

Tiszacsege Város Önkormányzata a partnerség elve mellett elköteleződve fontosnak tartja, nem csak a tervezés, hanem a megvalósítás során is a partnerség (együttműködés), mint horizontális alapelv érvényesítését. Az önkormányzat a partnerségi egyeztetés módszerei, eszközei és a célcsoportok kiválasztásakor is törekedett a **széleskörű partnerség** kialakítására, hiszen mindenképpen szükség van a térségi szinten jelentkező projektötletek ismeretére, valamint szükséges a folyamatos egyeztetés a tervezett vagy éppen a megvalósítás folyamatában lévő fejlesztésekről. A közös fejlesztések révén létrejövő együttműködések olyan többleterőt jelenthetnek a város és a térség számára, mely a további fejlődés mozgatórugója lehet. Ennek megfelelően a Partnerségi egyeztetés szabályaiban is rögzítésre kerültek az egyeztetésben és együttműködésben résztvevő partnerek. (Tiszacsege Város Önkormányzatának Képviselő-testülete 14/2017. (IV. 19.) önkormányzati rendeletével alkotta meg a településfejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia és a településrendezési eszközök, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet készítésével, módosításával kapcsolatos partnerségi egyeztetés szabályait.)

Az érintett települések már az Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezésének első munkafázisában, azaz a megalapozó vizsgálat készítése során bekapcsolódhattak a folyamatokba, így véleményükkel alakíthatták a készülő dokumentumot, hiszen a településközi kommunikációnak kétirányúnak kell lennie, nem korlátozódhat csupán arra, hogy Tiszacsege, mint város megosztja fejlesztési elképzeléseit a környező településekkel. Ugyanakkor a települések részéről is elvárt, hogy reagáljanak, párbeszédet kezdeményezzenek egyes projektek esetében még akkor is, ha az csak ötlet szintjén merült fel, hiszen több fejlesztési cél nem is korlátozódik egyetlen település határán belülre.

Az egyeztetési eljárás keretein belül Tiszacsege város szomszédos települései közül Hortobágy és Ároktő Község Önkormányzata alkotott véleményt. Hortobágy Község Önkormányzata ezen államigazgatási eljárásban jelezte a Kilenclyukú-híd és környezete, a vásártér és a mögötte elhelyezkedő fürdőkomplexumának felújítási tervét, illetve a Debrecentől Hajdúszoboszlón, Nagyhegyesen, Balmazújvároson és Hortobágyon áthaladó, a Tisza-tóig tervezett megyei és országos kerékpárút vonalak kijelölését, építését. A kooperáció fontossága abban is megmutatkozik, hogy a járásbeli, látszólag izolált fejlesztések a gyakorlatban egymás hatását, funkcióit erősíthetik, kiegészíthetik – ez pedig különösen fontos egy ilyen, jelentős kihívásokkal küzdő térségben.

8.4. Monitoring rendszer kialakítása

A város integrált településfejlesztési stratégiája **végrehajtásáért felelős menedzsment szervezet** egyik legfontosabb feladata egy olyan átfogó és hatékony monitoring rendszer működtetése, mely képes arra, hogy a felállított célrendszer eléréséhez szükséges számszerűsíthető eredmények teljesülését nyomon kövesse. A stratégia monitoring rendszerének működtetéséért a 8.2. fejezetben részletesen bemutatott stratégiai menedzsment, illetve az operatív menedzsment szervezet felelős.

Az ITS monitoring rendszerének kialakítását számos elv alakította. Fontos szempontként jelent meg az a **tapasztalat**, hogy a **2007-2013-as időszakban** a célok méréséhez szükséges adatok nem, vagy csak igen korlátozott mértékben álltak a település rendelkezésére. Ez egyrésztől nagyban befolyásolta a települések számára választott fejlesztési stratégia sikerességének mérését, megítélését, másrésztől jelentősen megnehezítette az egyes megvalósuló fejlesztések keretében szükséges adatszolgáltatások teljesítését, csorbította azok összehasonlíthatóságát. Ezen felül pedig számos esetben szükségessé tette az indikátorvállalások felülvizsgálatát, szükség szerinti módosítását, amely jelentős adminisztratív terhet jelentett a kedvezményezettek számára. Ezt tovább tetézte az egyes indikátorok (számszerűsíthető mutatók) nem egyértelmű és egységes értelmezése, számítási módszertanának hiánya. Ezen tapasztalt nehézségekből fakadóan, továbbá a **2014-2020-as tervezési ciklusban** alkalmazandó **„eredményközpontúság” elve** miatt a monitoring rendszer tervezésekor kiemelt figyelmet kell fordítani az eredmények nyomon követésére. Az indikátorok, célértékük, legfőképpen teljesülésük szerepe különösen hangsúlyossá válik, így elengedhetetlen, hogy a stratégiában szerepeltetett indikátorkészlet egyértelmű és hozzáférhető adatokra épüljön, illetve, hogy a vállalások reálisan teljesíthetők legyenek.

Az operatív menedzsment feladata, hogy beavatkozásonként külön-külön meghatározott időszakonként (évente, félidőben, hosszabb távon) **mérje az indikátorok aktuális értékét**, azokról beszámoljon a stratégiai menedzsment szervezetnek.

A korábbi tervezési időszak egyik legfontosabb indikátorokhoz kapcsolódó problematikája volt, hogy nem létezett előre meghatározott indikátor-definíció, ebből adódóan az egyes indikátorok alatt a program végrehajtásában résztvevő más-más szereplők nem ugyanazt értették. Ezen félreértések kiküszöbölése céljából a 2014-2020-as európai uniós fejlesztési időszakra vonatkozóan már készülnek a vonatkozó, főként a települési önkormányzatok fejlesztéseire fókuszáló TOP Indikátor definíciós lapok, így az indikátorok kiválasztása ezek előírásainak (definíció, számítási mód, teljesülés elvárt időpontja, elvárt igazoló dokumentumok stb.) figyelembevételével is történt (lásd lenti táblázat). Azon mutatók esetében, melyek tekintetében a támogató szervezet nem határoz meg előírást, a menedzsment szervezet saját mérési módszertant dolgoz ki, melyeket a monitoring során következetesen alkalmaz.

21. sz. táblázat: ITS-ben vállalt indikátorok

Indikátor megnevezése	Mérték-egység	Módszertan és adatforrás	Beszámolás gyakorisága	Bázis (2017)	Cél (2023)
öregedési index	-	KSH TeIR TSTAR	évente	153,75 (2015)	150,00
vándorlási egyenleg	fő	KSH TeIR TSTAR	évente	-14 (2015)	0
munkanélküliségi ráta	%	KSH TeIR TSTAR	évente	6,54	5,80
teremtett munkahelyek száma	db	önkormányzati adatszolgáltatás	évente	0	20
látogatók számának növekedése	fő	önkormányzati adatszolgáltatás	évente	később kerül meghatározásra	10%
új bevezetett szolgáltatások száma a termálfürdőben	db	termálfürdői adatszolgáltatás	évente	0	3
munkaerő-piaci szolgáltatásokban részesülők számának növekedése	fő	Kormányhivatal Balmazújvárosi Járási kirendeltsége	évente	később kerül meghatározásra	5%
elérhetőségi idő csökkenése a járásközponttól (percben)	perc	KSH TeIR GeoX adatbázis	évente	28,11 (2016)	26,00
zöldfelületek felületének növekedése	m ²	Indikátor definíciós lap alapján, kedvezményezett	évente	0	9.000
Városfejlesztés: Városi területeken létrehozott vagy helyreállított nyitott terek	m ²	Indikátor definíciós lap alapján, kedvezményezett	évente	0	15.000
közösségi területek számának növekedése	db	önkormányzati adatszolgáltatás	évente	0	5
Közutak: A felújított vagy korszerűsített utak teljes hossza	km	Indikátor definíciós lap alapján, kedvezményezett	évente	0	5
Kialakított kerékpárforgalmi létesítmények hossza	km	Indikátor definíciós lap alapján, kedvezményezett	évente	0	10
programok, rendezvények éves számának növekedése	%	önkormányzati adatszolgáltatás	évente	később kerül meghatározásra	10%

Forrás: Saját szerkesztés

A stratégiai menedzsment szint feladata a monitoring során az értékelés, elemzés, visszacsatolás és döntéshozás. A stratégiai menedzsment szervezet a megadott adatok alapján végez **értékelést**,

melynek célja elsődlegesen a stratégiában kitűzött célok megvalósulásának áttekintése. Az értékelés az elvárt eredmények mértékének, az esetleges akadályok beazonosításának, azok leküzdésének, a végrehajtás eredményességének vizsgálatára terjed ki, melynek során a szervezet az előbbieken felsorolt területeken javaslatokat is tesz.

A stratégia megvalósulásának átfogóbb értékelésére az eredmény és hatásindikátorok vizsgálatával kerül sor, **időközi értékelés** keretében (tervezetten 2021-ben). A vizsgálat nemcsak a számszerűsíthető értékek alakulását vizsgálja, hanem kiterjed a kitűzött célok relevanciájának áttekintésére is. Ebben a fázisban a stratégia érdemi áttekintése során korrekciók történhetnek az elért eredmények, illetve az időközben megváltozott külső körülmények hatásainak tükrében. Az átfogó cél elérése érdekében esetlegesen módosulhatnak a kitűzött (rövid- és középtávú) célok, az akcióterületek, a konkrét beavatkozások, illetve az indikátorok köre. Ebben az értékelési szakaszban indokolt lehet külső szakértők bevonása is. A hatásindikátorok mérésére hosszabb távon (kb. az 5. évben) kerülhet sor, ezen időpont előre hozható, amennyiben a külső környezetben jelentős változás következik be.

Nemcsak a stratégiai tervezés során, hanem a stratégia megvalósulásának nyomon követésekor is **elengedhetetlen a társadalmi részvétel**, így a tervezéskor kialakított partnerségnek a program végrehajtása során történő továbbvitele, feltételeinek biztosítása továbbra is szükséges. Az együttműködés biztosításáért a stratégiai menedzsment szervezet a felelős.

A monitoring tevékenység során keletkező adatokat, a visszacsatolások során felülvizsgált és a városvezetés által jóváhagyott, legitim dokumentumok a település rendszeresen megjelenteti saját honlapjának azon részén, amelyet a településfejlesztéssel kapcsolatos információk számára tart fenn. Emellett, a monitoring adatokat célzottan megküldi az ITS kialakításában aktívan közreműködő partnerek részére és számukra meghatározott rendszerességgel **konzultációs lehetőséget biztosít** az ITS előrehaladása tárgyában.

9. MELLÉKLETEK

1. sz. melléklet: Problémafa – külön elektronikus fájlban

2. sz. melléklet: Célfá – külön elektronikus fájlban

3. sz. melléklet: Államigazgatási szervek ITS-re vonatkozó észrevételei - külön elektronikus fájlban